P. b. b.

Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad: 9020 Celovec — Verlagspostamt: 9020 Klagenfurt

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XVI./ŠTEVILKA 20 CELOVEC, DNE 19. MAJA 1966 CENA 2.— ŠILINGA

V Št. Jakobu pod lipami

Sončna majska nedelja 15. maja je bila okvir nadvse lepi prireditvi v srcu Roža, v Št. Petru pri Št. Jakobu. Gojenke kmetijsko-gospodinjske šole so proslavile zaključek svojega šolanja z razstavami in prireditvijo.

Dve veliki učilnici sta bili spremenjeni v razstavni dvorani za ročna dela. Vrstili so se lepo vezeni prti, pregrinjala, blazine, albumi in pletenine. Zelo veliko je bilo tudi okusno izdelanega perila, po modi ukrojenih oblek, praktičnih predpasnikov in otroških oblačil. Gojenke so se od drugih deklet razlikovale po enotnih ličnih nošah, ki so si jih same ukrojile in sešile. Razstavi šivanja sta bili najboljše priporobilo za zavodovo šivalnico.

Koliko raznovrstnih dobrot za želodec so pripravile kuharice! Vse je bilo lepo in dobro, zato je kuharska razstava imela dosti odjemalcev. Prav zanimiva je bila hišica čarovnice z Jankom in Metko. Ob njej se je tlačilo posebno veliko drobiža.

Pod lipami na prostem smo se zbrali k prireditvi. Čisto zasedeno je bilo prostorno dvorišče. Težko smo čakali, s čim nas bodo dekleta presenetila.

Pogumno je pozdravila gojenka vse navzoče. Prav taka prireditev je prilika za prijateljsko srečanje in domač pomenek med brati in sestrami — rojaki.

»Mož iz paradiža« je bil naslov krajši rimani igri, ki je napisana za tri osebe (in konja, ki pa ga ni bilo na odru). Dobro je igrala gojenka, pa tudi oba fanta: študent in kmet.

Rajanje je bilo skrbno naučeno in lepo podano. Tudi harmonikar je dobro obvladal instrument. Pod vodstvom preč. g. Ropitza so gojenke zapele vrsto narodnih in umetnih pesmi. Imel je dober material in skrbno roko pri izbiri pesmi.

Za slavnostnega govornika so letos naprosili dr. Valentina Inzka, predsednika Narodnega sveta koroških Slovencev. Njegov govor prinašamo na drugem mestu.

»Mati in gruda zmagata« je bil naslov daljši, osrednji igri. Obravnava problem bega z dežele v mesto. Mati in babica sta hčer Anico hoteli obdržati za dom in grudo, saj je bila edinka. Prijateljica pa jo je le izvabila v mesto. Prevzela ji je celo fanta in jo okradla. Anica se je končno razočarana spet vrnila k materi. Dekleta so dosti dobro igrale.

Ob koncu so nam gojenke še enkrat zapele. Prav primerna je bila pesem o mamici, o lepo dišeči zeleni lipi ter o slovesu. Pevovodja je vse pesmi sam priredil za dekliški zbor.

Dekleta so s svojim nastopom pokazale, da imajo dosti talentov. Sestre učiteljice so te darove budile in jih gojile. Hvaležni smo častitim sestram za njih nesebični trud. Šoli želimo, da bi bilo v njej vedno dosti mladega življenja. Bog jo blagoslavljaj!

Prireditve v Št. Petru so se udeležili tudi: pisatelj Karel Mauser, ki je bil deležen prisrčnega pozdrava, številni duhovniki, med njimi ravnatelj Mohorjeve družbe, msgr. dr. Janko Hornböck, dr. Janko Mikula iz Avstralije, urednik mesečnika »Vera in dom« župnik Lovro Kaselj, predsednik Katoliškega delovnega odbora, višji študijski svetnik prof. dr. Vinko Zwitter ter predstavnika Narodnega sveta dr. Valentin Inzko in dr. Reginald Vospernik.

Zbrana množica. V prvi vrsti poleg č. g. župnika Vautija pisatelj Karel Mauser

Zmožni smo še velikih podvigov

Dr. Valentin Inzko na prireditvi v Št. Petru pri Št. Jakobu

»Zbrali smo se tudi letos v lepem številu na zaključni prireditvi v Št. Petru, da manifestiramo tudi s svojo udeležbo zvestobo zavodom šolskih sester ter s tem zvestobo Ražunovi tradiciji. Ta stavba, zidana po sinovih Miklovega in Serajnikovega rodu, je bila zgrajena pred več kot pol stoletjem z namenom, da pomaga buditi in utrjevati v rodu ob Zili in Dravi katoliško in narodno zavest. Prestala je pritisk in ponižanja koroških Slovencev med obema vojnama, kljubovala je viharjem ob izgnanstvu šolskih sester, slovenskih družin ter naših duhovnikov za časa nacizma, dokler ni sprejela, ko se je vihar polegel, v svoje prostore v otroškem vrtcu, šivalni in gospodinjski šoli spet mlado življenje, izročeno najboljšim vzgojiteljicam in dobrotnicam koroških Slovencev, častitim šolskim sestram.

Dragi rojaki! Hvala Vam za to zvestobo, ki jo izkazujete iz leta v leto sestram in njihovim šolskim zavodom. Kako vesel sem tega, da more doživeti to našo vdanost č. šolskim sestram in šolam veliki prijatelj koroških Slovencev pisatelj Karel Mauser, ki ga v naši sredini prav prisrčno pozdravljam. Ni ga treba posebej predstaviti, po svojih literarnih delih je postal naš, čisto naš. Njegov Puntar Matjaž je prispodoba borbenosti in žilavosti, globoko ukoreninjene v rodu Karantancev, njegova »Velika rida« je mogočen slavospev slovenski besedi v Zili, njegov Kaplan Klemen ideal slovenskega duhovnika, ki je že od nekdaj oral najgloblje brazde na našem narodnem polju ter vanj sejal najžlahtnejša semena omike in napredka.

Zakaj je prišel pisatelj Mauser iz daljne Amerike med nas? V svojem zadnjem pismu pred prihodom v Evropo je zapisal: »Iskreno sem bil vesel Vašega dragega pisma in mislim, da mi bo srečanje z vsemi temi, ki jih nekatere poznam po obrazu, nekatere samo po besedi, v čudovit oddih. Kako mi je še pred očmi moj stari Kuchling, ko sva stala ob bezovcu in se poslavljala. Solze je imel v očeh. In zdaj bo od tega točno šestnajst let. Jasno, da bom skušal vse tako urediti, da bom 15. maja na zaključni prireditvi pri sestrah kakor tudi 22. maja na akademiji. Strašno si želim biti enkrat na res koroški prireditvi.«

O obisku med nami pa je pisatelj zapisal: »Eno vem zagotovo: da se bom vrnil bogat, ker bom na novo lahko obarval vse, kar mi je čas porumenel. Biti šestnajst let od zemlje in od jezika, o katerem sem pisal, je dolga doba. Saj vidim v duhu še vse, celo posamezna znamenja, toda deti roko na zid, na travo, na verejo, na drevo je vendar vse nekaj drugega. Tako zelo sem si to želel vsa ta leta. Na Koroškem si hočem zapisovati besede, narediti skice in najti zgodbo za novo koroško povest.«

Ob tolikšni ljubezni do koroških Slovencev moremo izreči le prošnjo Vsemogočnemu, da ohrani še dolga leta slovenskemu narodu pisatelja Mauserja, ki mu želimo, da bi odnesel s Koroške čim več lepih spominov nanjo ter njene ljudi.

To ljudstvo, ki goji še danes svoj »Visoki rej pod lipo«, ki s svojo narodno »Nmav čez izaro« izpoveduje spet in spet svojo vdanost in zvestobo domu ter materini besedi, je tudi danes še zmožno velikih podvigov. Dokaz za to nam je Mohorjeva družba, nam je Slovenska gimnazija, Korotan na Dunaju ter bogato versko in kulturno življenje. Vendar je treba vedeti, da gre pri tem zasluga za te pridobitve v prvi vrsti Slovencem samim. Vsaka manjšina pa se mora nujno čutiti v svojem narodnem obstoju ogroženo, ako ni deležna s strani države vsestranske zaščite in podpore. Tozadevno pa moramo ugotoviti, da država še zdavnaj ni izpolnila svojih obveznosti do manjšin. Ne samo to, s protiustavnim odlokom je bila razveljavljena šolska odredba iz leta 1945, manjšini pa vsiljena ureditev osnovnega šolstva, na katero v tej obliki nikoli ne more pristati. Poudarjam, da v zvezi z razveljavitvijo šolske odredbe račun z novim šolskim zakonom, sprejetim brez pristanka in sodelovanja Slovencev, še zdavnaj ni poravnan. Saj je bila šolska odredba, ki je pomagala zagotoviti sedanje meje Avstrije, razveljavljena tako, da je bila manjšina opeharjena za to, kar ji je bilo pred mednarodnim forumom v imenu naše države sveto priznano. Da je avstrijski parlament k temu molčal ter razveljavitev šolske odredbe iz leta 1945 naknadno odobril, je madež, ki ga more Avstrija odstraniti le z ureditvijo šolskih prilik, s katero bomo mogli tudi koroški Slovenci soglašati. Avstrija si take kršitve mednarodnih obveznosti ne more privoščiti. To tem manj, ker dosledno vztraja na izpolnitvi Pariškega sporazuma v zvezi z rešitvijo južnotirolskega vprašanja. Le naravno je, ako skuša resno rešiti tudi sama vsa vprašanja, ki izvirajo zanjo iz mednarodnih obveznosti, kot je to avstrijska državna pogodba. Vsi državljani se moramo zavedati tega, da bodo tem trdnejši temelji naše države, v čim večji meri bo država izpolnjevala iz državne pogodbe izvirajoče obveznosti.

Iz spoznanja, da ima reševanje manjšinskih vprašanj smisel le v sodelovanju s prizadeto manjšino, je prišlo ob koncu leta 1959 do prvih kontaktov bivšega avstrijskega zunanjega ministra dr. Kreiskega s predstavniki koroških Slovencev. Prišlo je do vrste razgovorov ter rešitve marsikaterih za manjšino bistvenih vprašanj. S tem načinom ureditve koroški Slovenci soglašamo ter smo prepričani, da mora biti možno, doseči tem potom za manjšino zadovoljivo rešitev. To morajo v interesu Avstrije in sožitja želeti vsi deželani in državljani. Zato je skrajni čas, da pokopljemo za vedno narodnostna trenja v deželi. Kjer so nas ločili doslej jarki nezaupanja ali celo sovraštva, naj nas povezujejo v bodoče mostovi bratstva in medsebojnega spoštovanja. Ta odnos mora imeti za osnovo načelo, da ima vsak narod pravico do neoviranega razvoja in življenja, da je duša naroda in posameznika nekaj tako svetega, tako vzvišenega, nekaj tako skrivnostnega, da moramo že zgolj iz spoštovanja do božjega stvarstva pustiti vsakemu že ob rojstvu in z rojstvom v njegovo srce položeno svojstvenost.

Skrbeti za to, da se bo to načelo dosledno upoštevalo tudi pri veroučnem jeziku, je naša pravica in dolžnost, katere nas pred Bogom in zgodovino nihče ne more razrešiti, še manj pa tistih, ki to načelo s krivičnimi dekreti teptajo. Člen 7 državne pogodbe obvezuje brezpogojno vlado na Dunaju, določbe koncila pa tudi cerkveno oblast v deželi.

Kot zvesti sinovi katoliške Cerkve in avstrijske države želimo tudi v bodoče prispevati svoje k rasti božjega kraljestva ter k mirnemu razvoju naše dežele in države na vseh področjih javnega življenja. To nalogo pa hočemo vršiti v deželi kot Slovenci, ki se v polni meri zavedamo kot sinovi velike slovanske družine, da bodo prav ti narodi v odločilni meri oblikovali lice bodoče Združene Evrope.

40 deklet stopa danes spet polnih lepih naukov in bogatega znanja v življenje. Vanje zre narod v upanju, da bodo — kot njihove matere — po družinah čuvarice domače besede v službi Boga in naroda.«

Ni bila vodikova bomba

V Washingtonu so uradno izjavili, da eksplozija tretje kitajske bombe ni bila vodikova bomba. To je bila atomska bomba, katere eksplozivna moč je bila šestkrat večja od one, ki so jo Američani odvrgli leta 1945 na japonsko mesto Hirošimo.

VABILO

Dijaki Državne gimnazije za Slovence priredijo v nedeljo, 22. maja 1966, v Delavski zbornici (Arbeiterkammer) v Celovcu

AKADEMIJO

Na sporedu so pesmi vseh šolskih zborov, godba in recitacije. Začetek ob 14.30 uri. Vstopnice dobite v šolski pisarni.

Vsi prisrčno vabljeni.

Politični teden

Po svetu . . .

VZHOD JE PROSLAVIL OBLETNICO PREDAJE NEMČIJE

Vzhodne države so v ponedeljek, 9. majnika, na svečan način proslavile 21. obletnico popolne kapitulacije (predaje) Nemčije z velikimi vojaškimi paradami in grozilnimi govori. Ob priliki teh slavnosti so izredno ostro napadli Zvezno republiko Nemčijo in Združene države Amerike, češ da predstavljata ti dve državi največjo nevarnost za svetovni mir.

V Sovjetski zvezi sta zato poskrbela obrambni minister maršal Malinovski in poveljnik vseh raketnih sil maršal Krilov v časopisnem članku »Pravde«. V članku Malinovskega je med drugim tudi rečeno, da vojaške sile Združenih ameriških držav izvajajo nezaslišana zločinstva v jugovzhodni Aziji. **Združene države Amerike so se s svojim napadom na Vietnam omadeževale z neizbrisno sramoto. Poskusi Združenih držav Amerike preskrbeti Zahodni Nemčiji po zakoniti poti atomsko orožje, pomeni resno grožnjo za mir. Bonnska vlada je v preteklem desetletju porabila za oboroževanje Zahodne Nemčije dvakrat toliko kot Adolf Hitler pred drugo svetovno vojno.**

V isti rog kot Malinovski v »Pravdi«, so zatrobili tudi drugi sovjetski časopisi. S tem je bila zvezana opazka, da morajo Sovjetska zveza in dežele vzhodnega bloka spričo nevarnosti napadalnega imperializma ojačiti svojo obrambno moč.

Na Poljskem je zunanji minister Rapacki na nekem zborovanju v Vroclavu naglasil, **da je poljska meja, Odra-Nisa, nespremenljivo dejstvo. Poljsko-sovjetsko prijateljstvo ostaja temelj varnosti Poljske.** Rapacki je ponovil predlog po ustanovitvi brezatomske cone v Srednji Evropi in ustavitev oboroževanja v tem delu sveta. Potsdamske sklepe, zatreti nemški militarizem in imperializem s koreninami vred, so uresničeni le v Vzhodni, ne pa v Zapadni Nemčiji.

V Pragi je bila velika vojaška parada, na kateri je državni in partijski voditelj Antonin Novotni v svojem govoru naglasil: **»Imamo dobro vojsko, vendar se v naši obrambi zanašamo na sovjetsko armado.« Novotni je primerjal današnji mednarodni položaj z onim pred drugo svetovno vojno.**

TUDI FRANCIJA JE SLAVILA

Tudi po vsej Franciji so že v nedeljo svečano proslavili 21. obletnico kapitulacije (predaje) Nemčije s proslavami zmage. Hkrati so Francozi slavili 200-letnico pripadnosti Lotaringije k Franciji. Na Elizejski poljani je bila velika vojaška parada. V navzočnosti ogromne množice ljudi je predsednik de Gaulle položil na grob neznanega vojaka venec.

STARE ATOMSKE SILE RAZKAČENE ZARADI KITAJSKE BOMBE

Je eksplodirala v ponedeljek, 9. maja, na Kitajskem vodikova bomba? To vprašanje raziskujejo sedaj politiki, znanstveniki in vojaški izvedenci na Zahodu.

Uradna časopisna agencija »Nova Kitajska« je objavila poskus »z uporabo termonuklearnega materiala«, ki ga rabijo pri izdelovanju vodikove bombe.

Če je bila dejansko pristna vodikova bomba, so bili Kitajci v svojem znanstvenem raziskovanju precej dalje, kot so domnevali na Zahodu. Po poskusu prve kitajske atomske bombe so na Zapadu menili, da bo Kitajska izvedla eksplozijo svoje vodikove bombe šele v petih letih, to je leta 1969.

Kitajsko besedilo »z uporabo termonuklearnega materiala« ima lahko dvojen pomen:

- Atomska bomba, ki vsebuje termonuklearne elemente kot torij 204, tritij, deuterij ali litij; ne bi bila pristna vodikova bomba.
- Možno je tudi, da so Kitajci gradili vodikovo bombo, pri tem pa se je poskus ponesrečil. Eksplozivna osnova vsake vodikove bombe je atomska bomba. Pri eksploziji atomske bombe nastaja po več milijonov stopinj vročine, ki sproži verižno reakcijo vodikove bombe. Mogoče je tudi, da je eksplodiral samo razstrelilni nosilec atomske bombe, termonuklearno jedro pa je ostalo nedotaknjeno.

Japonska, katere prebivalstvo je dobro spoznalo učinek atomske bombe ob koncu druge svetovne vojne (Hirošima in Nagasaki), je že uradno protestirala proti kitajskemu jedrskemu poskusu. Predstavnik sovjetskega zunanjega ministrstva je izjavil, da je sovjetska javnost ogorčena zaradi kitajske eksplozije. »Nasprotujemo jedrskim poskusom«, je pristavil sovjetski zastopnik«, in to smo tudi potrdili s podpisom moskovskih sporazumov«. Sovjetsko prebivalstvo meni, da gre za demonstrativno potezo (izzivalno), saj so Kitajci sprožili bombo vprav na dan zmage.

Zastopnik britanske obveščevalne službe pa je izavil, da je treba obžalovati, ker so se Kitajci navzlic svetovnemu javnemu mnenju odločili za nov jedrski poskus, saj je eksplozija že zastrupila ozračje.

Z vojaškega stališča se po eksploziji bombe ni nič spremenilo, ker Kitajci še nimajo raket, ki bi ponesle atomske bombe. Ni izključeno, da bodo imeli le-te že v štirih letih (rakete na srednje dolge razdalje), odnosno leta 1975 rakete na dolge razdalje.

Japonski zunanji minister Šiina je izjavil, da ne veruje, da bi se bilo zaradi najnovejšega poskusa v ravnotežju sil kaj spremenilo.

Ameriški zunanji minister Dean Rusk je dejal, da eksplozija tretje kitajske bombe ne bo imela na položaj v jugovzhodni Aziji nobenega večjega učinka kot njih prva. Kitajsko vodstvo je očitno odločeno »rumeno bombo« izrabiti bolj v borbi za oblast z opozicijo znotraj partije. V kitajskem tisku se sklicujejo na to, da vsi, ki so sodelovali pri izdelavi bombe, študirajo nauke vodje partije Mao Tse Tunga in zasledujejo njegovo politiko. Za ta tehnični napredek pa gre zahvala samo »pravilni glavni liniji« kitajske komunistične partije.

Kitajski ministrski predsednik Ču En Laj je po eksploziji izjavil, da je bila Kitajska prisiljena izdelati bombo, ker so Združene države odklonile predlog poroštva proti uporabi jedrskega orožja. Združene države Amerike so poskušale«, je dejal Ču En Laj, »v zvezi s Sovjetsko zvezo njih atomski monopol (izključena pravica do jedrskega orožja) s pogodbo proti razširjanju atomskega orožja na druge države samo ovekovečiti.«

Predstavnik zunanjega ministrstva Združenih ameriških držav je izjavil, da je imela tretja atomska eksplozija na Kitajskem moč, ki ustreza 130 tisoč tonam TNT (trinitrotoluol-močno razstrelivo). To je višje kot so menili v začetku. Ne more se pa še reči, če je bila to vodikova bomba.

Radioaktivni oblak je že dosegel Japonsko in Ameriko. V Združenih državah Amerike so zdravstvene oblasti že pomirile prebivalstvo. Za zdravje ljudstva ni nobene nevarnosti. Radioaktivnost, ki je padla na Združene države Amerike je majhna, v primerjavi z vrsto velikih atomskih eksplozij v ZDA in Sovjetski zvezi v letih 1961 in 1962.

Srednjo Evropo pa bo dosegel radioaktivni oblak med 20. in 23. majem, so izjavili nemški znanstveniki.

Istega dne pa, ko so Kitajci izvedli svojo tretjo eksplozijo, je v bolnici v japonskem mestu Nagasakiju umrl 36-letni mož, ki je zbolel za neozdravljivo levkemijo (belokrvnost) potem, ko so leta 1945 Amerikanci odvrgli na Nagasaki atomsko bombo. Ta bomba je zahtevala 75.000 smrtnih žrtev. Ko je mladi Japonec umrl, so drugi bolniki v njegovi sobi molili, da ne bi bilo več nobenih nadaljnjih atomskih bomb.

JOHNSON PREDLAGAL MOSKVI VESOLJSKO POGODBO

Ameriški predsednik Johnson je pozval Sovjetsko zvezo, da bi podpisala z Združenimi državami Amerike pogodbo, po kateri naj bi bilo prepovedano vsako vojaško udejstvovanje na Mesecu, vključno pošiljanja atomskega orožja. Vsakemu bi morali prepovedati si lastiti edino pravico do posesti Meseca.

O Johnsonovi pobudi bodo razpravljali tudi v Organizaciji združenih narodov. Predlog Združenih držav Amerike pa ne izvira morda iz bojazni zaradi sovjetskih vesoljskih uspehov, je izjavil stalni poročevalec Bele hiše v Washingtonu.

. . . in pri nas v Avstriji

TEŽIŠČA PRORAČUNA: ŠOLE, SOCIALNE ZADEVE, CESTE

Kot težišče proračuna za leto 1966 je finančni minister dr. Schmitz na seji parlamenta v sredo, 11. maja, navedel prosveto, prometne žile in socialne zadeve. V svojem eno uro in šest minut dolgem govoru je finančni minister dejal, da bodo za leto 1966 dali več denarja za šole, izobrazbo in znanstveno raziskovanje, in sicer za 14, 2 odstotka več kot leta 1965; za ceste in gradnjo avtomobilskih prog 9,3 odstotka več kot lani in za socialno upravo 16 odstotkov več kot 1965, gradnja stanovanj za 300 milijonov šilingov in za javne naložbe 800 milijonov šilingov več kot lansko leto.

Pri podajanju proračuna po finančnem ministru je bil navzoč tudi zvezni predsednik Franz Jonas.

Podrobnosti iz proračunskega govora (primerjalna števila se nanašajo na začasen uspeh gospodarjenja in ne na proračun za leto 1965):

Šole, izobrazba, znanstveno raziskovanje:

Porabili bodo za 700 milijonov šilingov (ali 14,2 odstotka) več kot leta 1965, prirastek med 1962 in 1966 znaša skoraj 65 odstotkov, medtem ko se je celotni proračun dvignil za 30 odstotkov; za visoke šole bodo dali 250 milijonov šilingov (ali 25 odstotkov), zraven še 258 služb za dodatno znanstveno osebje.

Ceste in avtomobilske proge:

Za to bodo izdali 3,34 milijarde šilingov (nasproti 2,92 milijarde šilingov leta 1965), vključno izredno povišanje za 300 milijonov šilingov (ali 16 odstotkov); nalaganje sredstev tudi za vodne gradnje.

Socialna uprava:

Zvišala se bo od 9,5 na 11 milijard šilingov (16 odstotkov), od tega dodatna milijarda (26 odstotkov) državnega zneska za pokojninsko zavarovanje. Skupna vsota države za socialno zavarovanje znaša preko 7 milijard šilingov in je od leta 1962 za skoraj 80 odstotkov (državni proračun skupaj za 30 odstotkov) narasla, socialne dajatve znašajo sedaj preko 10 odstotkov (1962: čez 7 odstotkov) celotnega proračuna.

Stanovanjske gradnje:

Za te bo dal finančni minister 300 milijonov šilingov več kot lansko leto.

Investicijska politika:

Tu bodo zvišali kreditne vloge za 214 milijonov šilingov na 7,08 milijarde šilingov; dalje hočejo izvesti še druge ukrepe, vključno gradnjo novih tovornih vagonov za državne železnice (še letos bodo zgradili 1800 tovornih vagonov, skupaj 9000 v prihodnjih letih). 280 milijonov šilingov pa bodo porabili za 20 novih električnih lokomotiv.

Državni dohodki:

Javni davki so narasli za 3,8 milijarde šilingov (ali 11,9 odstotka) na 38,7 milijarde šilingov; drugi davki pa za 1,5 milijarde šilingov (5,4 odstotka), vključno zvišanje tarif (pristojbin) državnih železnic.

Službe in vozila:

Podelili bodo 3.700 novih državnih služb (predvsem 1.544 za pouk, 1.692 za pošto, vendar skupaj za 300 manj kot po ponesrečenem proračunskem načrtu 22. oktobra 1965), poleg tega je v postavki 3.550 novih služb za podeželske učitelje, nabavili bodo 430 novih vozil (predvsem 203 za pošto, 64 za izvršno oblast in 74 za cestno upravo).

Podržavljena industrija:

Nič več ne bodo vlagali denarja v »sod brez dna«, temveč dajali le dodatna sredstva za deficitna podjetja (ki dela z izgubo), ki naj bi služila le za olajšanje ustrojnega prilagajanja v okviru izboljševalne zamisli.

Državne železnice:

Tu mislijo izdelati izboljševalni načrt, nato pa sestaviti večletno naložbeno zamisel in ustaliti primanjkljaj državnih železnic na višino iz leta 1965.

Davčna reforma:

Dr. Schmitz je najavil občutno olajšavo davka na plače (mezdni davek) in dohodninskega davka, kakor tudi reformo obdavčenja družine. Finančni minister je dobesedno dejal: »Če se bo izkazalo za nujno potrebno, se ne bom ustrašil pri dohodninskem davku ubrati nova pota.« Tudi blagovnoprometni davek moramo temeljito prilagoditi načrtom Evropske gospodarske skupnosti (EWG—EGS).

Upravna reforma:

Študija dr. Antona Kausela z zavoda za finančno znanost in davčno pravo je ugotovila že leta 1963, da je v Avstriji od 1000 prebivalcev 58 javnih nameščencev; v Zahodni Nemčiji in Švici le 49. Schmitz je za to, da bi začasno ustalili število uradnikov, le-to pa počasi v daljši prihodnosti po možnosti zmanjšali, da bi tako lahko ostalim uradnikom dali višje plače. Prvi korak k temu: v teku je poenostavitev državnega računovodstva.

Podpora plač:

Znaša tačas 3 milijarde šilingov. To pa ne moremo zmerom dajati vsakemu, brez ozira na to, koliko zasluži in ali je domačin ali tujec; zato se bo znižala od leta 1967 pri samoumevni odškodnini prejemnikov malih pokojnin, otroških in družinskih doklad.

SLOVENCI *doma in po svetu*

100-letna Slovenka — Marija Gorše

10. maja je dočakala 100 let rojstva Marija Gorše iz Cerknice v Sloveniji. V Cerknici je bila Marija rojena in, kjer je zmerom živela, je bilo prav veselo, saj so prišli sorodniki na njen rojstni dan iz Ljubljane, Trsta, Dunaja in od drugod. Marija Gorše se je izučila za šiviljo, največ pa je delala pri Verleju v cerkniški gostilni in trgovini.

„Če bi imela vse pri rokah, potem bi si kar sama kuhala, tako pa ne delam drugega kot berem, urejam rože in mirujem". Ker jo noge še zmerom dobro držijo, nič čudnega, da gre vsako popoldne, kadar je lepo vreme, na Slivnico med borovce. Samo sluh ji povzroča preglavice, sicer pa ni bila nikoli bolna. Nekajkrat je imela angino, pa jo je pozdravila kar doma, tako da bolnišnice še ni videla kot bolnica.

V Cerknici se stoletnice spominjajo kot „lepe Micke". Marija se ni nikoli poročila. Fant, s katerim se je nameravala poročiti, je umrl, pa je ostala vse življenje samska. „Morda je bilo še bolje tako," je modrovala čila in vedra Marija Gorše.

Ko jo človek vidi, kako lahkotno hodi pred hišo, kako se brez težav useda na klop, tedaj res ne bi pomislil, da je Marija že prekoračila 100 let. Prisodil bi ji kvečjemu 75 let.

Romanje Slovencev v Luján

Argentinski Slovenci so poromali 8. maja v Luján v Buenos Airesu, kjer so imeli ob 10. uri v Marijini baziliki mašo, katero je daroval g. monsignor Orehar; med sv. mašo je bilo skupno sv. obhajilo in ljudsko petje. Ob 14. uri popoldne pa je bila skupna pobožnost s petjem, pridigo gospoda rektorja dr. Gnidovca, procesija, pete litanije Matere božje in blagoslov z Najsvetejšim.

Mednarodno priznanje zobotehniku Marijanu Leskovicu

Iz Italije se je nedavno vrnil v Ljubljano zobotehnik, Slovenec Marjan Leskovic. Udeležil se je mednarodnega tekmovanja dentistov, ki je bilo v Genovi. Vrnil se je z medaljo in diplomo za osvojeno osmo mesto v konkurenci 37 tekmovalcev z vsega sveta. Pred njim je bilo pet Italijanov in dva Amerikanca. To je lep uspeh in dokazuje, kako se Slovenci na vseh popriščih človeškega dejanja in nehanja uspešno uveljavljajo.

Predstava Cankarjevega dela v Buenos Airesu

Slovensko gledališče v Buenos Airesu je pripravilo v režiji Maksa Borštnika in v sceni Ivana Bukovca Cankarjevo komedijo v štirih dejanjih „Za narodov blagor". Premiera je bila v dvorani slovenske hiše. Predstava je odlično uspela.

Slovenci v Avstraliji

Za Sydnejem, kjer g. pater Bernard Ambrožič OFM urejuje in izdaja avstralske „Misli" ter poleg njega v dušnem pastirstvu delujeta po drugih avstralskih predelih še gg. p. Valentin Jenko in g. dr. Mikula, postaja pomembna slovenska postojanka v Avstraliji v Melbourne. Tu razvija svojo delavnost g. pater Bazil. Tamošnji slovenski narodni družini gradi poleg skupnega slovenskega doma tudi cerkvico. V neposredni bližini Baragovega doma, tako se imenuje namreč slovensko središče v Melbournu, je pa g. pater Bazil sedaj pripravil tudi dom peterim slovenskim šolskim sestram, ki so po privolitvi cerkvenih oblasti ustvarile prvo slovensko redovno sestrsko družino v Avstraliji. Njih dom v Melbournu se imenuje Slomškov dom in imata tako obe slovenski ustanovi v Melbournu imena po dveh velikih slavnih slovenskih škofih.

Na tistem delu keilorškega pokopališča v Melbournu, kjer so slovenski grobovi, je stal tudi lep bronasti kip Slovenke. V februarski noči so ga zlikovci ukradli. Policija je glavnega storilca nekega Cejlončana že po nekih dneh prijela. Razbite kose brona so dobili pri nekem trgovcu s starim železom. Kip je izdelal kipar V. Dorič. Ker imajo ohranjen še mavčev kip, ki je služil livarni za vlitje bronastega, bodo Slovenci razbiti kip Slovenke nadomestili z novim ter ga postavili na isto mesto med slovenske grobove na keilonškem pokopališču.

Manjšine so vredne zaščite in varstva

Dr. Theodor Veiter je predaval v Ljubljani

Dr. Theodor Veiter, eden najboljših poznavavcev problematike narodnostnih skupin v Avstriji in drugod po Evropi (lansko leto je Naš tednik objavljal v izvlečkih članke o koroških Slovencih, ki jih je znanstvenik priobčil v dunajski tedenski reviji »Die Furche«) je v petek, 14. maja imel v dvorani Slovenske Matice v Ljubljani na povabilo Instituta za narodnostna vprašanja predavanje, v katerem je orisal probleme narodnostnih skupin in možnosti rešitve teh vprašanj. Predavanja in diskusije o spornih vprašanjih, ki je bila 15. maja dopoldne, so se udeležili tudi zastopniki koroških Slovencev.

Uvodoma je dr. Veiter poudaril nujnost enotnega pojmovanja nacije, ljudstva, naroda in sličnih pojmov. Kot objektivne znake pripadnosti h kakem narodu morajo veljati skupen izvor, zgodovina in jezik. Število pripadnikov kakega naroda nikakor ni odločilno za ukrepe v smeri zaščite. Napačno je iz moči kulturne prizadevnosti razbrati vrednost ali manjvrednost kakega naroda. Manjše narodnostne skupine večjih narodov uživajo že iz psiholoških vzrokov (matičen narod da občutek mogočnega zaledja!) večjo zaščito. Akutna nevarnost obstaja le, če majhne narodnostne skupine nimajo psihološkega zavetja v velikih in kulturno ter civilizacijsko močnih matičnih narodih. Običajni ukrepi za zaščito v tem primeru ne zadostujejo. Večinski narod naj podvzame vse potrebne korake; kot zgled je Dr. Veiter omenil Finsko, ki že pri 7 % prebivalstva zagotovi manjšini vse možne pravice. V državah svobodnih demokracij na zapadu so problemi v tej smeri večji, ker zahteva parlamentarni sistem strank gotovo število volilcev za možnost soodločanja. Ampak tudi na tem področju je prikazal predavatelj možnosti za prehod iz formalne do materialne enakopravnosti. Nujna je po mnenju dr. Veiterja tudi ohranitev živega kulturnega, predvsem jezikovnega kontakta z matičnim narodom; če je prekinjen, pride dostikrat do kulturno-narodne smrti. Industrija in tujski promet ogrožata obstoj predvsem takih skupin, ki živijo že več ali manj v diaspori in za katere teritorialna avtonomija, ki je sicer idealna rešitev, ne pride v poštev. V tem primeru je rešitev bolj na področju personalne politike. Pretirano nacionalno mišljenje je in mora biti pokopano, ker je prineslo Evropi toliko gorja. Idealna rešitev danes ni več, tako je poudaril znanstvenik, v reviziji teritorialnih meja, ampak v avtonomiji. Kot primer uspešnega samoupravljanja brez revizije teritorija je omenil dr. Veiter Lužiške Srbe v današnji vzhodni Nemčiji.

Diskusija v izbranem krogu znanstvenikov in sodelavcev Instituta za narodnostna vprašanja (naj omenim samo direktorja Draga Druškoviča, dr. Janka Pleterskega, prof. Frana Zwittra, dr. Boga Grafenauerja, dr. Felaharja, dr. Lojzeta Udeta i. dr.) se je vršila v odprtem in prijateljskem vzdušju kljub razlikam gledanja na to ali ono vprašanje. Teme teh razgovorov so bile v bistvu šolska odredba iz leta 1945 in šolske razmere sploh, plebiscit iz leta 1920, vprašanje uradnega jezika in jezika topografskih napisov, vprašanje jezika pri sodnijah, razna ljudska štetja, problemi v zvezi s cerkveno upravo na Koroškem itd. Iz izvajanj tako predvajatelja kot diskutantov je bilo razbrati, da si obe strani prizadevata za objektivnost kljub svetovnonazornim razlikam, saj je dr. Veiter že kar uvodoma poudaril, da ima interes na zaščiti manjšin iz katoliškega prepričanja. Hkrati pa je rekel, da je treba ugotoviti, da glede nujnosti takih ukrepov ne glede na število pripadnikov manjšine ni razlik med katoliškim in marksistično-leninističnim pojmovanjem. Naj bi ta pomembni dialog doprinesel svoje k rešitvi še odprtih vprašanj na Koroškem.

dr. r. v.

Ob „Zvezdah našega neba"

Razgovor s pisateljem prof dr. Metodom Turnškom

Kot je javil list „Naš tednik-Kronika", bodo letos praznovali v Makedoniji 1050-letnico smrti sv. Klementa Ohridskega, učenca sv. bratov Cirila in Metoda. Obrnili smo se na prof. dr. Metoda Turnška, ki je pravkar izdal svoje veliko slovstveno in zgodovinsko delo o sv. solunskih bratih Cirilu in Metodu ter njunih učencih, da nam pove kaj podrobnosti o sv. Klementu in seve tudi o velikih slovanskih blagovestnikih Konstantinu in Metodu.

»Gospod profesor, kdo je bil in od kod je bil sv. Klement? Ali je bil doma iz Ohrida, da se imenuje sv. Klement Ohridski.

»Moje literarno delo (dramski scenarij) o sv. Cirilu in Metodu zajema dobo nekako 25 let (od 862 do 887), v zgodovinski sliki (ali študiji) o sv. bratih in njunih učencih sem pa posegel še veliko bolj nazaj, v dobo njunih staršev, in naprej v dobo njunih učencev, tako tistih, ki so z njima prišli, kot onih, ki sta jih pri Moravanih in panonskih Slovencih sama vzgojila. Zato vam moram na vaše vprašanje, g. urednik, dati naslednje pojasnilo: Nedvomno je, da sta sv. brata Konstantin in Metod privedla s seboj iz Carigrada nekaj učencev, saj je moravski knez Rastislav zaprosil cesarja Mihaela III. za več misijonarjev-učiteljev. Vir sicer sporoča samo o enem pomočniku bolehnem filozofu in duhovniku Konstantinu, njegovem bratu diakonu Metodu, ki pa je takrat v starosti 48 let bil že opat samostana v Polyhronu v Carigradu. Samostan pa, podružnica slovitega samostana na Olimpu v Bitiniji, je imel v svoji sredi samostanske očete — duhovnike (hieromonahe) in mladeniče, pripravnike na meništvo in samostansko duhovništvo. Zato je samostanski predstojnik, opat (igumen) Metod mogel izbrati pomočnike njunemu slovanskemu misijonu.«

»Ali govori o tem tudi kakšno izročilo?«

Da, o tem priča tudi trdno izročilo. Ko so namreč po Metodovi smrti 885 sovražniki učence Metodove zajeli in vrgli v ječo in jih potem vlekli v Benetke, bilo jih je do 200, v prodajo, so učencem, ki so bili s Konstantinom in Metodom prišli iz Grčije, dovolili, da se z Moravskega vrnejo ob Donavi v Grčijo. In med temi učenci, tedaj že starejšimi možmi, se omenjajo: Klement, Angelar, Lavrencij, Naum. Ječa nemška in slabo ravnanje z jetniki je tem prvim učencem sv. solunskih bratov tako zrahljala zdravje, da so le s težavo dospeli do Belgrada, ki je bil takrat bolgarsko mesto in v njem bolgarski poveljnik Boritkan. Le ta je sprejel in pogostil izgnane trpine in sporočil carju Borisu, da so prišli primerni blagovestniki, ki jih on išče.«

»In potem jih je sprejel sevé bolgarski car?«

»Da, car Boris jih je spoštljivo sprejel in hvalil Boga za njihov prihod. Angelar pa je spričo trpljenja v ječi, med izgnanstvom in na poti do Belgrada tako oslabel, da je kar kmalu umrl. Ostali so le trije. Car Boris je Klementa postavil za učitelja v pokrajini Kutmičevica v južnozahodnem delu države v južni Makedoniji. Podaril mu je tam tudi več dvorcev, da je s knežjimi darovi mogel sezidati samostan in cerkev v Ohridu. Tudi Naum je sezidal samostan na otoku v Ohridskem jezeru. Tako je tam v Ohridu nastalo ognjišče staroslovenske književne šole. Klement je v sedmih letih (886 - 893) učiteljske službe vzgojih okrog 3500 učencev, od katerih je veliko bilo posvečenih v diakone in duhovnike.«

»Torej se ta slavni učenec sv. Cirila in Metoda zaradi uspešnega delovanja v Ohridu imenuje Klement Ohridski! Kaj pa je po svojem službenem položaju bil Klement? Ali je bil opat (igumen) ali celo škof? Ali je bil v zvezi z Rimom in papežem? Ali pa je bil podložen carigrajskemu patriarhu?«

»V Makedoniji se še do sedaj vzdržuje izročilo, da je sv. Klementa sam papež v Rimu posvetil v duhovnika. In to izročilo veliko pove, da je spričo tega in po zgledu svojih velikih učiteljev svetnikov Konstantina in Metoda bil vsekakor zvest rimskemu apostoliku — papežu. Enako tudi njegov sodelavec, igumen (opat) Naum. Oba učitelja makedonskega ljudstva časti tudi katoliška Cerkev kot svoja svetnika.«

»Gospod profesor, omenili ste makedonsko izročilo, da je Klementa sam papež posvetil za duhovnika. Ali ima to izročilo po vašem kaj osnove?«

»Zapisanega o tem ni v virih ničesar. Pač pa je v virih poudarjeno, da je igumena Metoda, Konstantinovega brata, sam papež Hadrijan posvetil za duhovnika, učence z Moravskega in iz Panonije pa rimska predmestna škofa Formoz in Gauderik. Le, če je leta 867 spremljal v Rim sv. brata in njune nove slovanske učence tudi mladi Klement, morda prav tako diakon kot igumen Metod, bi tudi on, človek (bogoslovec) iz Grčije, mogel vzbuditi pri papežu pozornost in doseči čast, da je tudi njega sam papež posvetil v duhovnika. Zapisano pa o tem v prvih virih ni ničesar. Ne izključuje pa se ta možnost.«

»Koliko starost pa je dosegel sv. Klement?«

»Sv. Naum je umrl l. 910, sv. Klement pa, ki ga je Borisov naslednik car Simeon leta 893 postavil za prvega slovanskega škofa v Bolgariji, je umrl leta 916. Tudi če je kot 20-letni ali 25-letni mladenič prišel Klement s sv. solunskima bratoma k Moravanom in panonskim Slovencem, ni učakal visoke starosti, ker je spričo naporov v dušnopastirski vnemi in spričo trpljenja v ječi na Moravskem pač kmalu obnemogel.«

»Brali smo, da bodo letos za 1050-letnico sv. Klementa Ohridskega velike verske in kulturne proslave. Celo razstavo kulturnega dela sv. Klementa Ohridskega bodo organizirali in ta bo potovala. Z razstavo pa tudi vaša nova literarna dramskih stvaritev in zgodovinska študija o sv. bratih »Zvezdi našega neba«. Kako je prišlo do tega, da bo vaša knjiga deležna te časti?«

»Ko sem svojo novo knjigo o sv. Cirilu in Metodu in njunih učencih poklonil svojemu prijatelju-duhovniku v Bitolju, je ta pri branju brž opazil, da že v prvem dejanju nastopajo prvi Konstantinovi in Metodovi učenci: Klement, Naum in Angelar, zlasti pa sta Klement in Naum slavno ovekovečena v zadnjem dejanju, ob njuni posvetitvi za škofa in igumena v Dalmaciji. Prijatelj mi je ves navdušen sporočil, da je to zanj predragocena knjiga, vredna več kot ne ve kaj, in da bo uvrščena v razstavo sv. Klementa. Ker je na tistem darilnem izvodu bilo napisano tudi moje posvetilo prijatelju, sem mu za razstavo poslal še en izvod. Nato mi je sporočil: »Drugi izvod knjige »Zvezdi našega neba« pomeni enega najodličnejših prispevkov za razstavo v čast sv. Klimentu«. Hkrati mi je poslal drobno knjižico 10 pesmi makedonskega pesnika Duška Hristova Konstantinova z naslovom »Kliment Ohridski«, ki je letos izšla v Bitolju. Le-ta avtor pesmi, dr. Konstantinov, je tudi že pregledal mojo knjigo »Zvezdi našega neba« in napisal o njej oceno. Oceno bo prinesla ljubljanska »Družina«. Tako se po sv. bratih Cirilu in Metodu in njunih učencih povezujemo književniki od severa do juga.«

» Gospod profesor, svoji literarni stvaritvi o Konstantinu in Metodu ste dali oznaki »dramski scenarij«; s tem ste hoteli reči, da je delo pripravljeno za dramsko in filmsko uprizoritev, ali ne?«

»Da, tako je. Ta stvaritev je dramatizirana življenjska zgodba sv. slovanskih blagovestnikov, mašljena za zahtevnejše odre in za filmsko platno. Naj bi bila nekako naša narodna igra in naš narodni film!«

»Kako si zamišljate to?

»Sv. Ciril in Metod sta tako markantni osebnosti, tako zaslužna za sv. Cerkev in za Slovane, zlasti za nas Slovence, da je nujno, da ju bolj poznamo in cenimo, se jih bolj oklepamo. Ker med slovanskimi knezi, ki so bili v zvezi s sv. bratoma, najbolj izstopa slovenski, panonski knez Kocelj, resnično krščanski knez na evropski ravni, nam mora biti v veliko čast, da je naš narod v Panoniji imel tako odličnega kneza, ki ga je sam papež cenil kot »premodrega kneza«. Kocelj ni bil bojevnik, kot je bil »kralj« Samo ali kot knez Borut v bojih z Obri in Bavarci in Langobardi, marveč je bil visokokulturen mož, ki je bil vešč latinščine in dopisovanja celo s papežem; izredno je vzljubil novo Konstantinovo slovansko pismemstvo, ustanovil v svojem prestolnem Blatenskem gradu ali kostelu slovansko bogoslovno šolo in kot vladar dežele Spodnje Panonije odločil, da se je povsod uvedla služba božja v domačem slovenskem jeziku in slovenske bogoslužne knjige. Drugo leto bo 1100-letnica prihoda sv. bratov h knezu Koclju.«

(Dalje prihodnjič)

DARUJTE za visokošolski dom Korotan!

O. Župančič: „PEN se še ni preživel"

Slovenski center (središče) PEN-kluba (Mednarodna zveza književnikov) je na svojem občnem zboru v Ljubljani pretekli mesec izvolil nov odbor. V njem so predsednica Mira Mihelič, podpredsednik Ciril Kosmač, tajnik Bogdan Pogačnik ter člani Matej Bor, Bojan Štih, Božidar Borko, Janez Menart, France Bevk in Vladimir Dedijer; v nadzorstvenem odboru pa Josip Vidmar, France Stele in Lojze Krakar.

Nenavadno uspeli mednarodni kongres PEN-klubov, ki ga je lani v imenu jugoslovanske skupnosti organiziral (pripravil) na Bledu Slovenski center, je bil glavni predmet v poročilih, ki so jih podali dosedanji predsednik Matej Bor, tajnik Božidar Borko in gospodar Mira Mihelič.

Razprava glede dosedanjega in prihodnjega dela je poudarila široko odgovornost od razvijanja strpnega dialoga (dvogovora) med vsemi slovenskimi književniki in skrbi za zagotovitev nujnih materialnih osnov slovenski kulturi do nadaljnjega uveljavljanja te literature v svetu in nujnega zavzemanja za ohranitev človeštva pred nevarnostjo jedrske vojne. V tem pogledu so z zadovoljstvom pozdravili odločne misli in voljo ameriškega predsednika mednarodnega PEN-kluba Arthurja Millerja zoper vojno v Vietnamu.

Razpravljajoč o svobodi pisateljskega ustvarjanja v smislu ustanovne listine PEN-kluba, so udeleženci zbora Slovenskega centra med drugim izvedeli, da je slovenski PEN-klub izrazil sovjetskim književnikom zaskrbljenost zaradi obsodbe pisateljev Andreja Sinjavskega in Julija Daniela. Kakor znano je »Naš tednik-Kronika« v številki 8 pisal, da sta bila oba književnika na procesu v Moskvi obtožena obrekovanja države. Sinjavski in Daniel sta se branila s tem, da so njune knjige literarne in nepolitične. Obtožba pa jim je očitala posebno ona mesta iz knjig, v katerih označujeta avtorja ruski narod kot pijance in tatove. Andrej Sinjavski je bil obsojen na 7 let, pisatelj Julij Daniel pa na 5 let prisilnega dela v Sibiriji.

Zastopniki Slovenskega centra PEN-kluba se bodo udeležili letošnjega mednarodnega kongresa PEN-klubov v New Yorku, ki bo, čeprav na videz nasprotno, s svojim predmetom »Pisatelj kot neodvisni činitelj«, v bistvu dopolnjeval na Bledu načeto vprašanje o vlogi pisatelja v sodobni družbi. Seveda pa bo PEN-klub poleg vzdrževanja tako uspelo zastavljenih mednarodnih zvez letos znova poživil svoje društveno delo z družabno razpravljajočimi večeri doma, kjer pač ne bi smelo biti zaviranja, za katero ni razloga.

Na občnem zboru Slovenskega centra (središča) PEN-kluba so s pristnim zanimanjem prebrali še danes času primerno pismo našega velikega pesnika Otona Župančiča iz leta 1939, v katerem med drugim piše:

»Razgovor pri zadnjem občnem zboru me je prepričal, da so bili vsi udeleženci istega mnenja: da se PEN-klub še ni preživel, da predstavlja tudi danes aktivno postavko v slovenski kulturni družbi in bi bilo lahkomiselno, ako bi ga po svoji brezbrižnosti pomagali pokopati. Ideja, ki ga je rodila in vsa leta doslej vodila, je brez dvoma zdrava, in mogoče je danes važneje nego kdaj, da jo ohranimo med seboj živo, ako tudi je svetovni položaj tak, da ji ovira svoboden razmah in polno uveljavljenje. Kakor morda nikoli so dandanes ogrožene človeške pravice, individualne in narodne, resnična kultura, človeško dostojanstvo, duševna svoboda: misel na obrambo teh dobrin se tudi v najviharnejših dobah ne sme izgubiti, ako naj se človeštvo ne pogrezne v nekulturo, zgolj civilizirano barbarstvo. Za Slovence same lahko trdim, da naša književnost in umetnost, sploh naša narodna individualnost brez pismenih in osebnih zvez po PEN-klubu ne bi bila po svetu toliko znana in upoštevana, kakor je. Pa tudi že samo gojenje odkritosrčnega tovarištva med slovenskimi pisatelji se mi ne zdi za našo kulturo tako brez pomena, kakor je morda na prvi pogled videti . . .«

OB ZABLATNIŠKEM JEZERU
(Srečanje)

V nedeljo, 15. maja, se je srečalo ob Zablatniškem jezeru okoli 2.000 Slovencev iz Avstrije in Italije ob kulturni prireditvi. Nastopili so moški in mešani zbori Slovenskih prosvetnih zvez iz Celovca in Trsta.

Sodelujoči zbori obeh prosvetnih zvez so nastopili skupno in posamezno. Koncert so pričeli združeni pevski zbori s Koroške in Furlanije pod vodstvom Vladimirja Prušnika in Sveta Grgiča. Tem so sledili združeni moški zbori iz Furlanije pod vodstvom Mirka Gastina in Silvana Križmaniča, združeni moški zbori Slovenske prosvetne zveze v Celovcu, ki sta jih vodila Vladimir Prušnik in Valentin Hartman ter združeni zbori iz Furlanije pod vodstvom Ermenija Ambrožeta in Uvalda Vrabca. Koncert so zaključili združeni moški zbori obeh prosvetnih zvez, ki so jih dirigirali Valentin Hartman, Pavle Kernjak, Ignacij Ota in Uvald Vrabec. V okviru srečanja je igrala tudi godba na pihala železarjev z Raven v Sloveniji.

V govorih je bila poudarjena skupna usoda manjšin in volja do miroljubnega sožitja obeh manjšin na stikališču treh kultur — slovanske, germanske in romanske.

Hkrati je bilo izraženo zadovoljstvo nad dejstvom, da se vrši bratsko srečanje ravno na Koroškem, kar je dokaz harmoničnega sožitja obeh narodnosti v deželi. Skupno hotenje, skupna volja sta odločilni za mirni razvoj ob meji. Osnova pa ni za to »ugotavljanje manjšine«, ampak tesna povezava vseh dobromislečih sil v državi in deželi.

Pred kulturno prireditvijo so zborovali slovenski izseljenci.

ŠT. JANŽ V ROŽU
(Materinska proslava)

Lepo tradicijo ohranjajo v Št. Janžu nepretrgano že več desetletij, ko pripravijo vsako leto otroci in mladina svojim materam za njihov dan prisrčno proslavo. Tako je bilo tudi letos. Da pa morejo biti deležne prireditve tudi matere v Podsinji vesi, so že drugič pripravili tudi pri Gašperjevih enako proslavo; v Št. Janžu pa je bila prireditev pri Tišlerju.

Ob topli majniški nedelji — drugi v mesecu, ko je navada, da obhajamo materinski dan, so šentjanški otroci najprej v Podsinji vesi izvajali obširen program. Vrstile so se deklamacije in skupinski nastopi, petje in manjše igrice. Otroci so se zares potrudili in podali svoja voščila mamicam z vso otroško prisrčnostjo, kar je privabilo mnogo smeha in tudi nekaj solz. Tako so se postavili Bošti, Hanziji, Peter, Marija, Ingrid, Pepi, Slavko, Emi, Helga, Joki in drugi. Posebej pa je treba pohvaliti malo Trudi, ki je znala tako lepo igrati mamico z bolno punčko. Tudi Peter že kaže, da bo nekoč dober zdravnik, Tilka pa skrbna mamica. Za pesem so skrbele večje deklice, ki so se poklonile tudi Mariji v obširnejšem zbornem nastopu.

Isti program so otroci izvajali zvečer pri Tišlerju. Tako so se šentjanški otroci tudi letos oddolžili svojim mamicam na njihov dan.

DOBRLA VES
(Materinska proslava)

Večkrat smo v zadnjem času imeli priložnost občudovati igralske talente naše farne mladine. Na materinski dan so nas zopet povabili v farno dvorano.

Najbrž so ljudje to že slutili in kljub slabemu vremenu napolnili farno dvorano do zadnjega kotička. Predstavili so se nam najprej naši najmlajši, ki so se s pesmijo in deklamacijami zahvalili skrbečim materam. Med njimi sta se najbolj pogumno postavila Francej in Mirko. Po postavi je Mirko sicer še tako majhen, da se je komaj videl do zadnjega sedeža, a glas ima močan, da se takoj pozna, iz katere družine prihaja. Posebno radi smo še prisluhnili petju mlajših deklet, ki jih le redko slišimo pri naših farnih prireditvah.

Večja dekleta so nas hotela vpeljati še globlje v skrivnost materine ljubezni. Izbrale so si igro »Žena brez ljubezni«. Pokazale so nam današnji svet, ki je na prvi pogled tako prazen ljubezni, a obenem tako žejen ljubezni. Povedale so, da je v temni noči le še nekaj takšnih ljudi, ki prinesejo nekaj luči: so to tiste in tisti, ki znajo pozabiti nase, ki znajo ljubiti. »Njim, ki ljubijo, je vse lahko,« tako je dejala Milica in s to mislijo smo zapustili dvorano.

Hvaležni smo dekletom farne mladine za to popoldne. Na Vero, Ines, Milico, ne bomo tako hitro pozabili. Gotovo jih bodo tudi gledalci iz Grabalje vesi, kjer so se predstavile zvečer, obdržali v dobrem spominu.

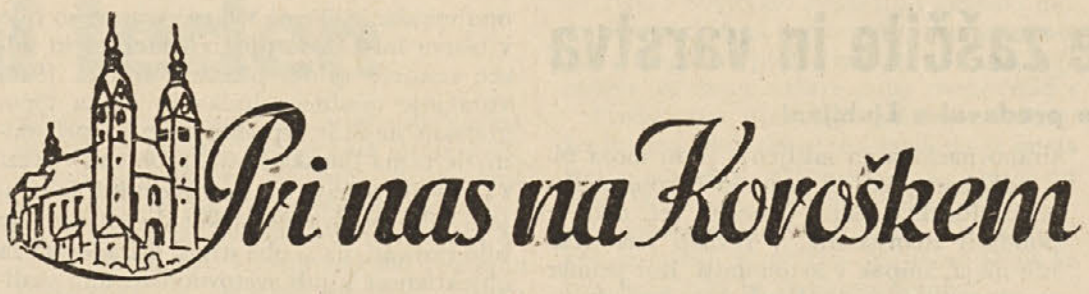

PIŠE BLAŽI JANŠIC IZ MEDGORIJ:

Moje potovanje in bivanje na italijanski in francoski Rivieri

Ministrant pri prevzvišenem škofu iz Riminija

»Kakor vsako leto, sem se tudi letos podal na pot v Italijo in Francijo. Z vlakom sem se odpeljal v ponedeljek, dne 7. februarja, ob 12. uri iz Celovca in prispel ob pol sedmih zvečer v Padovo v Italiji. Tam sem v Casa pelegrino prenočeval. Drugega dne, bil je torek, sem prav rano vstal in bil v baziliki sv. Antona pri več sv. mašah. V mestu sv. Antona se tokrat nisem dolgo zadrževal; odpotoval sem namreč že ob enajstih, vendar je šlo moje potovanje po drugi železnici kot lani. Peljal se nisem čez Milano, ampak čez Bologno-Firence-Piso-La Spezio v Monterosso, kamor sem prispel okoli pol sedme ure zvečer.

V lepi vili Adriani me je sestra Hortulana prav prijazno sprejela in me odvedla v tretje nadstropje v lepo sobo, kjer sem prenočeval, v krasni jedilnici pa sem dobil primeren prostor. Ta večer sem jedel pri mizi čisto sam. Naslednjega dne sem bil ob 7. in 8. uri pri dveh božjih službah. V vili Adriani sem spoznal gosta-duhovnika, po imenu Don Carlo; službo vrši na neki fari ob švicarski meji. Bil je hudo prijazen gospod in sva se kar dobro razumela. Pri tem gospodu Donu Carlu sem odslej vsak dan ministriral.

V mestu Monterossu me je doletela velika čast. Od 10. do 13. februarja je stanoval v vili Adriani prevzvišeni škof iz Rimija.

Ko sem pred sv. mašo sedel v klopi, je prišel k meni monsignor Don Volino in me pobaral, če bi ministriral pri ekscelenci. Seveda sem njegovi prošnji takoj ustregel. Prej pa sem si mislil: »Škofu bo gotovo stregel pri božji službi kak duhovnik.« Tako sem ministriral prevzvišenemu škofu vsak dan, to je kar štiri dni. Prezvišeni škof je bil z menoj močno ljubezniv.

Lepega poldneva sem šel v družbi č. g. Dona Carla ter še nekega gosta in njegove žene na izlet v Porto Venere. Peljali smo se najprej z vlakom v 17 kilometrov oddaljeno mesto La Spezia, od tu pa še z avtobusom 15 kilometrov do polotoka Porto Venere. Na tem polotoku smo obiskali cerkvico, stoječo visoko na skalnatem hribu, spodaj pa šumijo valovi morja. Nepopisen je bil pogled tega lepega kraja nad morjem. Proti večeru smo se peljali nazaj v Monterosso.

V vili Adriani sem se počutil kot doma.

Pri naših starih znancih

V soboto, 19. februarja, sem se podal na dvodnevni izlet na francosko Riviero, k našim starim znancem v Nico, mesto karnevalov in cvetja. Ko sem prispel v Nico, je rahlo deževalo, vendar je na srečo dež zvečer ponehal, ko sem gledal karneval, ki se vrši vsako leto v pustnem času in ki je vprav v Nici nekaj edinstvenega in nepozabnega.

V Katoliškem domu sva se po enem letu ponovno srečala z gospodom patrom Jakobom. Ta je še isto soboto zvečer poročil slovenski par iz Gorice. Mlada nevesta in ženin delata namreč v Franciji. Naslednji dan, v nedeljo, zarana sem bil pri sv. maši v Marijini cerkvi (Notre Dame), ki je zgrajena v istem slogu kot pariška Notre Dame; ob 10. uri pa v kapelici pri božji službi, katero je daroval g. pater Jakob. Popoldne sem si zopet ogledal veliki niški karneval, ki je po svoji zanimivosti še presegel onega iz prejšnjega dne.

Zvečer sva se s patrom Jakobom odpeljala z avtobusom na obisk h gospe Germann, posestnici hotela »La Régance« v Villefranche. Kraj je nekako 6 kilometrov oddaljen od Nice in leži lepo nad morjem. Gospa Germann je doma iz Bele pri Železni Kapli in je že 45 let v Franciji.

Nazaj v Monterosso

V ponedeljek, 21. februarja, zjutraj, sem odpotoval iz Nice nazaj na italijansko Riviero. Peljal sem se z ekspresnim vlakom. Ko sem bral na vagonu napis Marseille-Lourdes-Genova-Roma, se mi je vzbudilo hrepenenje po Lurdu, saj sem bil že štirikrat tam.

V Nervi, 7 kilometrov južno od Genove, sem izstopil in si ogledal lepi kraj ob morju. Mesto ima krasen park z visokimi palmami. Med triurnim postankom sem šel tudi v cerkev; bilo je ravno vedno češčenje. Tu sem posedel kake pol ure v mislih na Boga in Marijo. Nato sem se odpeljal zopet z vlakom v Monterosso, kjer sem prispel pozno popoldne v lepo vilo Adriano. Vožnja od Nice do Monterossa je bila krasna, saj je že povsod cvetelo: drevesa, mimoze, nageljni in druge cvetice. Na francoski strani je bilo še več v cvetju kot na italijanski in pomislite to v mesecu februarju.

Dvakrat sem se peljal v bližnji kraj Levanto. Tu je krasen velik vrt, lepimi palmami, cipresami, cvetlicami kamelijami in podobno. Lastnik tega je direktor tovarne avtomobilov Fiat v Torinu. Obiskal sem tudi Bonosolo blizu Levanta. Tam stoji na skali nad morjem lepa majhna Marijina cerkvica. V tem času je cela Riviera pravi cvetoči paradiž.

Zopet doma

Tako so mi minevali prelepi počitniški dnevi. Končno je prišel dan slovesa. V ponedeljek, 7. marca, zjutraj, sem odpotoval iz Monterossa preko La Spezie-Parme-Bologne do Padove. V Padovi sem na trgu Basilike il Santo prenočeval zopet v mojem dragem domu Casa pelegrino. Naslednjega dne, to je v torek, 8. marca, sem nekako z otožnim srcem zapustil italijansko Riviero in se odpeljal z ekspresnim vlakom preko Benetk v domovino. V Celovec sem prispel ob 15.45.

Ob koncu mojega sestavka se še enkrat zahvaljujem gospe Germann v Villefranche in pa č. gospodu patru Jakobu za pristno slovensko gostoljubnost, hhrati pa njima, kakor tudi vsem znancem pošiljam lepe pozdrave.«

NONČA VES
(Naši dragi Cilki v slovo)

Težka, žalostna je misel, da Cilke Marin — Buchwaldove ni več med nami. Krije jo ob vznožju cerkve »Marije na pesku« prezgodnji grob.

Nerazumljivo je, da je mladi materi, dobri ženi vzeto mlado življenje. A mi božjih načrtov ne poznamo, potov Njegove previdnosti ne vidimo. Vsako življenje ima svoj pomen; svoj konec tam, kjer je z božjo roko zapisano: »Konec tvoje zemske potí, pridi v večno domovino!«

To nas, verne kristjane tolaži. To naj tolaži vse žalujoče; naj tolaži vse domače in one, ki so rajni Cilki bili v sorodu po srcu in duši.

Pred tremi leti se je Cilki nasmehljala zemska sreča v družini. Ta sreča jo je skozi nekaj let spremljala ob dobrem možu in prvi hčerkici. Ko pa je prevzela drugič breme in blagoslov materinstva, je postala žrtev tega, kar imenujemo plod za naraščaj družine. Zagonetna smrt je pokosila dvoje življenj, predno je bilo mlado življenje rojeno.

Cilka je bila v očetovi hiši otrok sonca. Nato se je vdružila v farno mladino kot vzorno dekle, nato kot aktivistka. Bila je vneta cerkvena pevka, požrtvovalna verskonarodna prosvetarka.

Pred poročni oltar je šla »z vencem« — s Štefanom Marinom. Mlada zakonca sta si uredila lep, prijeten dom na vasi. Cilka je bila dobra šivilja in Štefan je kot delavec v tvornici skrbel za blagostanje. Tako je življenje potekalo v lepi harmoniji, ki jo od življenja vsak mlad človek pričakuje, dokler ne udari nesreča s težko roko v sončni družinski krog.

Cilka je v blagoslovljenem stanju nekaj bolehala. Ko je mož Štefan prišel 22. aprila v stanovanje, je našel ženo mrtvo. Zdravnik-izvedenec je dognal: smrt — zamašitev sapnika v omedlevici.

Pogreb je bil veličasten. Številni pogrebci, pomladanske rože, petje, jok, lučke in sonce in žalostinke in še poslovilne besede gospoda župnika so bile tožba za Cilko, ki so jo polagali v odprto gomilo — ebenem pa slavospev Očetu življenja in smrti; pesem zmage večnega življenja, ki raste iz semena, ki smo ga položili v blagoslovljeno zemljo.

Semeni dve v prezgodnji grob smo položili,
da roži dve dehteči — v večnost bosta vzklili.
Bo prva roža — lilija dekliška
in druga gartroža — v ljubezni mučeniška.

Da bi mladino našo ob dragi tej gomili
vsi lepi zgledi Cilkini — učili!

LOČE OB BAŠKEM JEZERU
(Birma)

Skoraj malo nejevoljni smo bili, ko smo čuli oznanilo, da bo letos v naši fari birma na delavnik. Stare navade in običaji pri nas so še kar globoko ukoreninjeni posebno pri starejših ljudeh. In vkljub temu je minuli četrtek, dne 5. maja, bil lep farni praznik, ko je prišel k nam prevzvišeni nadpastir vizitirat (pregledat) faro in delit zakrament sv. birme.

Prostorna farna cerkev v Ločah je bila polna. Birmancev je bilo 95, od teh 75 domačinov. Domači gospod župnik je pozdravil visokega gosta, mu izrekel dobrodošlico in zahvalo za njegov prihod med nas v obeh deželnih jezikih. Gospoda škofa sta pozdravila tudi zastopnik farnega sveta Foltej Müller in občinski zastopnik dr. Simonitsch. Prevzvišeni g. škof se je ob splošni pozornosti zahvalil za prisrčen sprejem i slovensko i nemško. Uršičevi deklici Keti in Sonja ter Anemari pa so ljubko deklamirale pesmi, Uršičeve v slovenščini, slednja pa v nemščini. Praznik birmovanja pa so obogatili in poživili domači pevci in pevke s svojimi daleč naokoli znanimi lepimi glasovi.

Gospod prevzvišeni nadpastir je vidno zadovoljen izrazil veselje in priznanje nad razgibanostjo in poživljenim farnim življenjem, saj je bilo na dan birme podeljenih nad 200 sv. obhajil. Priznanje pa gre tudi Mežnarjevim, saj je bilo letošnjo birmovanje v času njih mežnarjenja že peto birmanje v domači fari in ob takih prilikah se razume samo po sebi ne manjka ne skrbi, ne dela in ne potrpljenja! Žal tudi to pot ni obvladoval sosedov domačinov sester in bratov ene matere — binkoštni duh — vkljub temu, da se je vse vršilo »razmeram primerno« v smislu dvojezičnosti.

Gojenke gospodinjske šole v Št. Petru s č. sestrami-vzgojiteljicami

Avstrija se bo bolj naslonila na Zahod

Nekateri med pomembnejšimi znaki življenjskega standarda sicer kažejo, kot da bi bila Avstrija ena izmed najbolj cvetočih držav v Evropi: Brezposelnost je n. pr. padla na komaj 2 odstotka, plače so se povečale zadnji čas za 10 odstotkov, življenjski stroški so se pa povečali le za 6 odstotkov. Ob novoletnih in velikonočnih praznikih so ljudje kupovali drug drugemu razkošna darila, od najrazličnejših električnih aparatov do razkošnih izvenserijskih avtomobilov. Za veliko noč niso šli na počitnice samo šolarji in profesorji, ampak zelo številni člani raznih gospodarskih panog. Avstrijci uživajo počitnice v državah zahodne in vzhodne Evrope.

Toda Avstrijci sami in tudi gospodarstveniki drugih razvitih industrijskih držav ugotavljajo, da je avstrijsko gospodarstvo v zagati. V primerjavi z Združenimi državami Amerike in zahodno Evropo so se avstrijske investicije zmanjšale povprečno za 4 odstotke v štirih letih. Vsi znaki kažejo, da se bodo tudi v letu 1966 investicije še nadalje krčile. **Ker se avstrijske investicije manjšajo, je seveda tudi avstrijska konkurenčna sposobnost v Evropski gospodarski skupnosti manjša.** To je toliko bolj usodepolno, ker znaša avstrijski izvoz na evropsko tržišče kar 47 odstotkov celotnega avstrijskega izvoza.

Avstrijski izvoz pada, uvoz pa raste, a proizvodnost avstrijske delovne sile postaja počasnejša. Prof. Franz Nemschak, vodja dunajskega zavoda za gospodarsko raziskavo je nedavno opozoril avstrijsko javnost, da bo Avstrija gospodarsko propadla, če ne izkorenini slabosti v svojem gospodarstvu.

Avstrijsko gospodarstvo obstoji iz 47 odstotkov zasebne industrije in iz 53 odstotkov **podržavljene industrije.** Pri podržavljeni industriji ne gre v bistvu toliko za podržavljenje, ampak za nemška državna podjetja, ki jih je tretji nemški rajh ustanovil, prevzel ali pa na novo ustanovil v Avstriji in le za redke avstrijske obrate, ki so bili že pred vojno v rokah državnega kapitala. V rokah državnega kapitala je zdaj velik del tehle panog industrije: jeklo, aluminij, petrokemične kemikalije, usnje, papir, stavbeni les in še povrhu deficitne avstrijske državne železnice, ki s tem niso drugačne od drugih evropskih železnic. Vse te industrije šepajo zaradi visokih prispevkov, ki gredo za socialne namene. Vlada tudi kronično pomanjkanje kapitala. Obe industriji: zasebna in državna nista podjetni in se protivita, da bi razširili svoje proizvodne panoge ali pa celo, da bi modernizirali svoje obrate, ki so še tisti, ki so bili zgrajeni v prvih povojnih letih z milijardo dolarjev Marshallove pomoči. Vrhu tega pa imamo opraviti še z zelo razdrobljeno zasebno industrijo, ki ima okoli 25 odstotkov pritlikavih industrijskih obratov, v katerih ne dela več kot do 20 delovnih moči. Nujno je, da taka podjetja proizvajajo blago v majhnih količinah in da so zato cene blaga visoke.

K sreči ni v Avstriji tako draga **hrana** kot v drugih zahodnih industrijskih državah. Tudi **cene najemnin** so vezane še z zakoni iz 1913, tako da znaša najemnina v starih stanovanjih komaj od 100 do 300 šilingov mesečno. Celo tako zaslužijo avstrijski delavci povprečno samo 37.500 šilingov letno (3.125 šilingov povprečno mesečno) in je zaradi tega avstrijski življenjski standard precej nižji od industrijskih sosedov na zahodu Evrope. Zaradi te razlike v standardu (ravni) se avstrijski proučevalci gospodarstva bojijo, da bi prešlo do **množičnega izseljevanja avstrijskih visoko kvalificiranih delavcev in tehnikov** v zahodne evropske države.

Avstrijska ljudska stranka upa, da bo s tesnejšo naslonitvijo na Evropsko gospodarsko skupnost (EWG—EGS) deležna tudi raznih ugodnosti, ki jih uživa Evropski trg v svojem razcvitu. Čeprav je za Avstrijo mirovna pogodba, ki jo veže na strogo nevtralnost, resna ovira, da bi vstopila v Evropsko skupnost, ki zastopa določeno politično grupacijo v svetu, pa voditelji ljudske stranke verujejo in upajo, da bi tudi kot **pridruženi član Avstrija** imela od tega velike koristi, ker bi konkurenca zelo razvitih industrijskih držav Evropske gospodarske skupnosti prisilila avstrijske gospodarske operaterje k intenzivnejši in učinkovitejši delavnosti. Seveda bi nekatera šibkejša avstrijska podjetja propadla v tem procesu prilagajanja evropski tehnološki ravni. Avstrijski zastopnik ECE Eugen Buresch je k tej ugotovitvi samo skomignil z rameni, rekoč, ta bi tako in tako propadla.

V dosedanji koaliciji ljudske stranke s socialisti so avstrijski trgovski krogi po pobudi socialističnega podkanclerja Pittermanna **skrbno negovali tesne gospodarske stike s socialističnimi državami,** ki jo obkrožajo. Pittermann in zunanji minister Kreisky sta vodila skupaj z drugimi ministri avstrijske državne delegacije v Beograd, Prago, Budimpešto, Bukarešto, Moskvo in Varšavo. Od vseh držav zahoda je bila prav Avstrija tista, ki je imela najbolj tesne gospodarske odnose s socialističnim državami evropskega vzhoda. **Sedanja avstrijska vlada pa bi se rada nekoliko bolj naslonila na evropski zahod** in tudi dobila večji vpliv na državna industrijska podjetja Avstrije. Zato so pogajanja med dvema strankama tako dolga in težka, ker gre za velike načelne odločitve, ki bodo vplivale na prihodnost Avstrije.

(»Times«)

Prevelika ponudba dušičnatih gnojil

Prehrambeno vprašanje človeštva — tretjina vseh ljudi strada, tretjina jih je podhranjenih in le ena tretjina se jih hrani zadostno — bi lahko bistveno rešili, če bi uporabljali zadostno množino umetnih gnojil, zlasti dušičnatih. Preseneča pa v tej zvezi, da bomo od leta 1966 dalje v prodaji dušičnatih gnojil verjetno dosegli kulminacijsko točko. Močna naraščanja storilnosti, predvsem pa prizadevanje petrolejskih podjetij pa tudi petrolejskih dežel, za ustanavljanje predelovalnih obratov, v tem primeru za proizvodnjo dušičnatih snovi, kar na kraju proizvodnje same, bodo vsaj začasno povzročila, da bo večja proizvodnja presegla dvig potrebe.

Trenutno dosega svetovna proizvodnja čistega dušika okoli 20 milijonov ton. Najkasneje do leta 1970 bo dosegla 30 milijonov ton. Pristojni strokovnjaki opozarjajo, da bi morale mednarodne organizacije, pa tudi Organizacija združenih narodov **napraviti več za propagando uporabe dušičnih gnojil,** s čimer bi na tehnično dosegljiv način preprečevali lakoto. Seveda bi pri tem morali v manj razvitih deželah rešiti še veliko vprašanje razdeljevanja. Ne glede na drugačno trgovsko miselnost, pomanjkljive kontrole in nomadski način življenja mnogih domačih kmetov primanjkuje prevoznih sredstev, prometnih naprav in skladišč. Strokovnjaki Organizacije združenih narodov, ki so nabrali izkustev v Indiji, vedo, da zahtevajo iz navedenih razlogov že 20 kilometrov stran od pristanišča za dušično gnojilo trikratno ceno. Teh zaprek niso mogli do sedaj premagati niti pri zahodni niti pri vzhodni pomoči za razvoj.

Proizvodnja živil se je po letnem poročilu ameriškega poljedelskega ministrstva v letu 1965 sicer povečala za 1,5 odstotka, vendar je tudi zaostala z rastjo števila prebivalstva, ki se je povečalo za 2 odstotka. Stanje preskrbe s hrano je s tem spet nazadovalo na povprečje let 1957 do 1959. Samo na zahodni polobli in v Zahodni Evropi je proizvodnja živil hitreje narastla kot prebivalstvo.

ZDRAVNIŠKI VEDEŽ:

Ugotovitev ameriških zdravnikov: „Rak je ozdravljiv“

Ali je rak ozdravljiva ali neozdravljiva bolezen? Dokončnega zdravila proti tej strahoviti bolezni še niso našli, vendar je zdravniška veda v tem pogledu že tako napredovala, da se čedalje bolj utrjuje prepričanje, da se da tudi rak ozdraviti, ako se prične bolnik pravočasno zdraviti.

To so v bistvu zaključki letnega seminarja, ki ga prireja ameriška družba za pobijanje raka (American Cancer Society), ki je bil v zadnjem času v Phoenixu. Po računih ameriških zdravnikov in sociologov bo letos v Ameriki umrlo za rakom 300.000 ljudi, in sicer za rakom na prsih, v črevesju in na prostati. Zdravniki so mnenja, da bi morda vse te smrti za rakom preprečili, ako bi bili raka na bolnikih odkrili pravočasno ter ga zdravili z operacijo, z žarki ali kakorkoli. Do tega zaključka je prišel zdravnik dr. A Gilbertsen s svojimi sodelavci na podlagi izkušenj, ki jih je pridobil pri zdravljenju 13.000 bolnikov in bolnic, ki so se zglasili v oddelku za zdravljenje raka na univerzi v Minnesoti.

Raka v **spodnjem delu telesa** je mogoče, tako meni dr. Gilbertsen, odkriti v petnajstih minutah. V devetih primerih so v spodnjem delu telesa odkrili raka, še preden se je razširil na druge dele ter so vse te bolnike razen enega povsem ozdravili. Bolniki in zdravniki naj bodo pozorni **na razne vrste polipov in drugih izrastkov,** ker se lahko prevržejo v prave rakaste tvorbe (malignant).

Čeprav se da **rak na ženskih prsih** z lahkoto ugotoviti — in to stori lahko tudi sama bolnica — se samo 50 odstotkov obolelih v resnici zglasi pri zdravniku. V 34 primerih so v oddelku za zdravljenje raka ugotovili raka na ženskih prsih, preden so same ženske opazile znake bolezni. Zanimive so Gilbertsenove ugotovitve glede uspeha zdravljenja raka na prsih: vsaj pet let je učakalo 91 odstotkov bolnic na kliniki v Minnesoti (za vso Ameriko velja povprečje 50 odstotkov), deset let jih je dočakalo 70 odstotkov.

Tudi rak na prostati se da ozdraviti. Samo 27 odstotkov obolelih za to obliko raka je učakalo 5 let, toda od 51 bolnikov jih je preživelo pet let 80 odstotkov. Ako pravočasno odkrijemo raka, obstaja za ljudi obolelih za to boleznijo ista verjetnost, da bodo dosegli določeno življenjsko dobo kakor pri drugih bolnikih.

Z raznimi zdravili, mažami (Pap smear) in preprostimi postopki so v 25 letih umrljivost pri ženskah, ki so imele **raka na maternici,** skrčili za polovico.

Zdravniki so na tem seminarju poročali podrobneje o metodi zdravljenja z »antigeni«, ki naj bi ovirali razvoj množenja rakastih celic.

IZ VZGOJESLOVJA:

Franci krade

Pred seboj imamo 13-letnega fanta, za katerega navajajo starši, da je doma nepomirljiv in se nikakor ne more ujeti s setricama. V šoli zadnje čase slabo zdeluje in vse pogosteje krade doma in pri sorodnikih.

Kakšni so vzroki za opisano fantovo napako?

Deček je bil kot prvorojenec staršem zaželen in oba roditelja sta stavila nanj po rojstvu deklic — dvojčic vse večje upe in nade češ da mora kot edini sin v življenju mnogo doseči. Namenila sta mu kar najboljšo in najvišjo izobrazbo, da se ne bo pehal za vsakdanji kruh, kot sta se onadva. Tako visoko začrtana pot je vplivala na ravnanje z dečkom. Predvsem so od njega pričakovali že od vsega začetka najboljše šolske uspehe. Ne samo to, pričakovanja staršev so bila velika že v predšolski dobi, ker so starši želeli že zgodaj videti jamstvo za svoja pričakovanja ter skušali najti potrdilo za nadpovprečne sposobnosti. Hoteli so izvabiti iz otroka nekaj, česar v njem ni bilo. Deček ni bil izrecno nenadarjen ali počasen v razvoju. Njegove sposobnosti in razvoj so bili povsem v redu, le ne tako izredni, kot so jih starši hoteli videti in najti. Tako je otrok brez lastne krivde vedno znova razočaral starše, kar ni ostalo brez posledice. Postali so do njega nestrpni, začeli so mu to oponašati, mu bolj nehote kot hote kazati svojo prizadetost in razočaranje. Pritiskali so nanj ter ga vadili in učili vsega mogočega. To pa ni rodilo zaželenih uspehov. Prav nasprotno: opisano ravnanje je otroka vedno bolj utesnjevalo in ga delalo negotovega. Dosegel je manj, kot bi po svojih sposobnostih lahko. Nastopile so različne težave, ki so dajale staršem povod za vse večje karanje in zapostavljanje pred deklicama. Deček je moral vse pogosteje slišati očitek, da sta deklici bistrejši, pridnejši, da nista tako nerodni, uporni, nerazpoloženi in sitni kot on. Ker imata torej sestrici starše »raje«, imata tudi onadva raje hčerki.

Da je imel deček dovolj razlogov za ljubosumnost in občutek odrinjenosti, je očitno, in da se doma ni dobro počutil ter je silil iz hiše med svoje vrstnike, je tudi razumljivo. Zapostavljanje, ki ga je doma čutil, je stopnjevalo njegovo potrebo po uveljavljanju pred vrstniki in ker ga je dom odrival, si je skušal utešiti srce izven njega. Izrabil je vsako priložnost, da je šel zdoma in ker je druščino potreboval predvsem zato, da se pred njo izkaže, je seveda iskal takšne vrstnike, ki so tudi sami bili doma odveč.

Za postavljalje pred vrstniki pa je fant potreboval denar. Pričel ga je jemati doma, najprej manjše in nato večje vsote, sprva sestricama in materi, nato pa še ostalim sorodnikom. Pri njegovem odnosu do domačih je tudi razumljivo, da mu jemanje ni delalo slabe vesti in čustvenih preglavic. Iz istega razloga tudi domača opozorila niso mogla zaleči.

Tako se je končno znašel v vzgojnem zavodu, kjer ugotovljajo, koliko laže bi bilo zablodo preprečiti, kot pa jo zdaj popravljati.

M. B.

SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO V CELOVCU

vabi

na prosvetni večer, ki bo v sredo, dne 25. maja 1966, ob 8. uri zvečer v prosvetni dvorani Mohorjeve hiše v Celovcu.

Govoril nam bo pisatelj Karel Mauser, ki se mudi v teh dneh na Koroškem, o svojem pisateljskem delu in o kulturnem življenju Slovencev v Severni Ameriki.

Po predavanju se bomo po domače pogovorili in veselo zapeli.

Prisrčno vabljeni!

ZANIMIVOSTI

DRŽAVE Z NAJVEČ PREBIVALCI

Po najnovejših podatkih časopisa »Kurier«, glasilo UNESCO (Organizacija Združenih narodov za prosveto, znanost in kulturo) so zdaj na svetu naslednje države, ki imajo največ prebivalcev: LR Kitajska 650 milijonov, Indija 460 milijonov, Sovjetska zveza 225 milijonov, Združene države Amerike 189 milijonov, Indonezija 100 milijonov, Pakistan 99 milijonov, Japonska 96 milijonov, Brazilija 76 milijonov, ZR Nemčija 55 milijonov in Anglija 54 milijonov. Vse te države imajo torej dve tretjini skupnega števila prebivalcev na svetu.

ZADNJE DEJANJE EVROPSKE BUDISTINJE

V Andernachu v Porenju se je te dni zgodilo nekaj čudnega. Nekdo je protestiral proti ameriškemu nastopu v Vietnamu, ne morda s tem, da se je pridružil kakšnemu organiziranemu in hrupnemu pohodu po mestu, temveč prav po orientalsko. Bolniška sestra, ki je bila po rodu Švicarka, a je prestopila v budizem, si je vzela življenje. Ni se polila z bencinom ter se sežgala, da bi protestirala proti ameriški politiki, kakor imajo navado budisti v Vietnamu, temveč si je okoli svoje postelje postavila več sveč in jih prižgala. Nato je napisala pismo na uredništvo nemških listov in nemških radijskih postaj, v katerem je povedala, zakaj se je odločila za samomor. Nato je legla v posteljo ter se smrtno zabodla z bodalom.

KMETJE POZOR!

NAJNOVEJŠE KMETIJSKE STROJE, MLATILNICE, TRAKTORJE, KOSILNICE, MOPEDE, KOLESA, HLADILNIKE, PRALNE STROJE, ELEKTRIČNE MOTORJE

vam nudi ugodno domača tvrdka

Johan Lomšek

Št. Lipš, Tihoja 2, P. Dobrla ves — Eberndorf,
Telefon 04237 246

Res, tega ne berite!

Petek

»O, da mi je priti do svoje podobe!
Da bi jo zagledal jasno pred seboj!«

Tako poje naš Župančič. Kakor da bi mi iz ust vzel te besede.

Naenkrat, v nekaj dneh, bi rekel, sem se kakor zbudil iz spanja. Jaz sam in vse okrog mene je povsem drugo kot prej. Kot da se mi je nekaj razodelo — »v telesu ali zunaj telesa, ne vem, Bog ve,« bi rekel sv. Pavel.

Kot da sem dvignjen na višjo raven. Slišim v nebesih glas, ki me sili tako jasno in močno v novo življenje, da se mu ne morem ogniti. Odgovarjam z »da«, s celotnim »da«, pa sam ne vem, kam določno me vodi ta pot.

Kaj ni nekaj podobnega doživel sv. Pavel pred Damaskom?

Sobota

V neki knjigi sem bral isto, kar se v meni dogaja:

»Do tistega trenutka je bilo življenje mojega duha ogromen labirint, poln plevela in osata: v njem ni bilo reda. Noben vrtnar ni stalno pazil na svojo zemljo... Tedaj sem prvič brala premišljevalno knjigo, ki mi jo je podarila neka prijateljica... To je bil čudovit trenutek: nenadno razsvetljenje obenem s silnim zagonom navzgor...«

Elli Bilecki se imenuje pisateljica.

Ponedeljek

Dež.

Zame je dež vedno doživetje. Pravijo, da zato, ker smo doma iz krajev, kjer so vremenske spremembe pogoste.

Zemlja se je odprla svetlim kapljicam, ki padajo na gosto in neprestano. Kot da bi se vsa pota smejala. Pijejo, pijejo na vsa usta blagoslov iz oblakov.

In mislim nase (kdaj sploh ne mislim nase?): vse v moji notranjosti je odprto kot zemlja: lačen in žejen sem vsega lepega, dobrega in resničnega.

Da, zlasti resničnega. Da bi pil pri viru resnice!

Sobota

Ne umišljam si, da bi bil tak-le dnevnik bogve kaj velikega.

A brez pomena verjetno ni.

In si mislim: kaj ko bi vsak fant in vsako dekle pisalo tak dnevnik. In ko bi kako stran poslali v objavo.

Kaj bi ne bil to nekak pogovor med nami vsemi? Kaj vse bi si mogli povedati!

Nedelja

»Kaj lastovka v južnem poletju strpeti ne more?

Na gnezdo spomin jo nese čez morje, čez gore.«

Razumem te besede in ob njih hrepenenje moje mame po Sloveniji. Vem, da mora biti tam lepo, saj dom je en sam. Mogoče mama pretirava. A slišim, da je splošno mnenje v Evropi, da je Slovenija druga Švica.

Je res zanimivo:

Na tako majhnem koščku zemlje toliko različnih pokrajin. Gorenjska s planinami in snežniki, Kras s privlačnimi podzemskimi jamami, Dolenjska z grički in goricami, Štajerska vsa zelena in valovita. Koroška kot igrača, Goriška vsa pijana cvetja in vina, Trst, ves umit od morja.

In letni časi. Zima s snežnim kožuhom, pomlad s cvetličnimi preprogami in škrjančkom v zraku, poletje z jezeri in rekami, jesen z rumenim in rjavim listjem, ki odpada.

Blaž (Bo še)

ZA MLADINO IN PROSVETO

Cankar bi bil star devetdeset let

Res je. Ko bi Cankar še živel, bi bil te dni star devetdeset let. In ko bi danes še živel, bi zapisal enako, kot je zapisal takrat, v svojem času.

V vsakem človeku je skrita beseda, ki je ne more in ne sme izreči in ki bo napisana morda šele ob smrtni uri na njegovih ustnicah. V vsakem človeku živi slika, ki je ne sme in ne more naslikati, če bi bil sam Leonardo, in ki bo naslikana šele na mrtvem obrazu njegovem. V mojem srcu je materina podoba — lepota in blagost, kakor je nikoli in nikjer nisem videl in ki jo bodo živo ugledale šele moje umirajoče oči...

In bi še zapisal:

Ob lepem nedeljskem jutru, kadar so od holmov in hribov zapeli zvonovi, nam je bil korak lahek in prožen, lica so bila sveža, oči so gledale jasno in veselo, na ustnicah je bil smehljaj... Praznik, poln pesmi in veselja, je bil na nebu, na planinah, na polju in senóžeti, na belih cestah, kolovozih in klancih; in bil je najlepši v naših srcih.

Končal pa bi tako-le:

Zdaj hodim na to svojo sveto božjo pot, kadar mi je težko pri srcu. Tudi nocoj, o mati, ob tej uri, ko so se vse noči razgrnile nad menoj, prihajam k tebi: daj mi tolažbe in svoj blagoslov, da mi kmalu zasije tista nebeška zarja, ki sva jo upala v trpljenju!

Zanimivo je, da je po tolikem iskanju ta naš največji pisatelj v zadnji črtici svoje zadnje knjige, torej na koncu poti, razodel svojo trojno ljubezen: mati — domovina — Bog.

Cankar brez tega trojnega ne bi bil več Cankar.

Iz Cankarjeve delavnice

»Moje oči niso mrtev aparat; moje oči so pokoren organ moje duše, moje duše in njene lepote, njenega sočutja, njene ljubezni in njenega sovraštva.«

»... samo treba je, da je človek tako ustvarjen, da vidi lepoto... in življenje tam, kjer zapazi filister samo dolg nos in veliko hišo.«

Moje delo je knjiga ljubezni — odpri jo, domovina, da boš videla, kdo ti je pravičen sin! Dal sem ti, kar sem imel; če je bilo veliko ali malo — Bog je delil, Bog razsodi! Dal sem ti svoje srce in svoj razum, svojo fantazijo in svojo besedo, dal sem ti svoje življenje — kaj bi ti še dal?

»Ne boj se, narod se ne dá oslepariti, ne dá si zavezati oči! Naj ga vodijo po stranpotih, po močvirju, po temi — sam — sam bo našel pot do sonca! Plevel so sejali, vzrasla bo pšenica.«

Že slutim zarjo tistega dne, sluti jo vse moje najgloblje in najčistejše hrepenenje.

ČE SE VEČ NE SPOMNITE

Ivan Cankar (1876 — 1918) je bil doma z Vrhnike. Na Dunaju se je hotel lotiti tehnike, potem romanskih in slovanskih jezikov, a je oboje opustil: pisateljstvo mu je postalo poklic. Trinajst let je živel na Dunaju, potem na Rožniku pri Ljubljani. Umrl je v Ljubljani.

Pisal je pesmi (Erotika), črtice (Križ na gori, Podobe iz sanj, Na klancu, Hlapec Jernej, Moje življenje) in drame (Za narodov blagor, Hlapci, Kralj na Betajnovi, Jakob Ruda, Lepa Vida). Je naš največji pisatelj. Dosegel je svetovni sloves.

ANEKDOTA

Cankar je prišel iz gostilne in pljunil na pločnik. Prav tedaj je prišla mimo neka gospodična in rekla zaničljivo Cankarju:

»Izpljunek izpljunka.«

Cankar pa njej: »Izpljunku.«

PISMO

Čakam, čakam. Pisma namreč. Vsaj enega pisma od naše mladine. Pa ne pride in ne pride.

Bojim se, da bom začel slabo soditi našo mladino.

Kdo bo kriv teh slabih sodb? Samo jaz gotovo ne. Sicer pa: pomagajte, da do teh sodb sploh ne bo prišlo. Pišite mi!

Lep pozdrav. **Tat**

Otroški kotiček

Ob vodi

Ga ga, ga ga, ga ga,
nič ti ne pomaga,
če še bolj čebljaš:
takih pisanih jajček,
kot jih znese zajček,
nesti, gos, ne znaš.

Rac, rac, racman, kam racaš?
Rac, rac, racman, kaj mi daš,
pa povem ti, kje je mlaka,
tam te tvoja račka čaka —
račka žabice lovi,
sebi tri in tebi tri.

Oton Župančič

Nebesa pod Triglavom

O domovina, ko te je Bog ustvaril, te je blagoslovil z obema rokama in je rekel: »Tod bodo živeli veseli ljudje!«

Skopo je meril lepoto, ko jo je trosil po zemlji od vzhoda do zahoda. Šel je mimo silnih pokrajin, pa se ni ozrl nanje — puste leže tam, strmé proti nebu s slepimi očmi in prosijo milosti.

Nazadnje mu je ostalo polno perišče lepote; razsul jo je na vse štiri strani, od štajerskih goric do strme tržaške obale ter od Triglava do Gorjancev in je rekel:

»Veseli ljudje bodo živeli tod; pesem bo njih jezik in njih pesem bo vriskanje!«

Kakor je rekel, tako se je zgodilo. Božja beseda je pognala kal in je rodila — vzrasla so nebesa pod Triglavom.

Oko, ki jih ugleda, obstrmi pred tem čudom božjim, srce vztrepeče od same sladkosti. Zakaj goré in poljane oznanjajo, da je Bog ustvaril paradiž za domovino veselemu rodu, blagoslovljenemu pred vsemi drugimi.

Ivan Cankar

UGANKE

Bela golobica
črn vran —
krog zemlje se lovita
noč in dan.

(Dan in noč)

Na strehi poseda
pa v kuhinjo gleda.

(Dimnik)

Svetlinova hči
na mizi stoji,
na stene nas riše,
zaspi, vse izbriše.

(Svetilka)

Earl Derr Biggers: 9

KITAJČEVA papiga

»Zlat postržek,«[1] se je pošalil Eden. »Ne, še nikoli nisem bil tukaj. Čutim, kakor da bi bil mnogo zamudil.«

»Vsekakor. Upajmo, da ne boste še tako kmalu odpotovali. Kako dolgo pravzaprav ostanete?«

»Kakor bodo razmere nanesle.« Bob je za hip pomolčal in pogledal tovarišu v blage sive oči. »Holley, vam pač morem zaupati, zakaj prihajam; zanašam se pa na vašo molčečnost. To ni kak intervju.«

»Ne skrbite!«

Pa je Bob pripovedoval o nakupu biserov, kako je Madden zahteval, da sprejme niz v New Yorku v svoje roke, in kako je svoj sklep nenadno izpremenil. »Že to nas je vznemirilo.«

»Nič čudnega to,« je pritrdil Holley.

»Pride pa še lepše!« in povedal mu je vse — le tega ni omenil, da je v zadevo zapleten Charlie Chan. Pripovedoval mu je o telefonskem pozivu iz prodajalne cigar, potem o ogleduhu s črnimi naočniki v luki, da so pozneje ugotovili, da je mož z naočniki Phil Maydorf, in končno, da je Louieja Wonga njegov sorodnik v kitajskem mestu odpoklical z Maddenove farme. »Kaj sodite o tem?« je končal v skrbeh.

»Menim, da ne dobim svojega razgovora.«

»Mislite, da Maddena ni na farmi?«

»Gotovo. Pomislite le, kaj se je pripetilo Pavli! Zakaj ni mogla govoriti z njim? Zakaj je ni slišal na vratih ter ni povprašal, čemu kreg in prepir zunaj? Ker ga kajpada ni bilo tu. Ljubi gospod, bodite veseli, da ne greste sami. Posebno pa, če nosite s seboj bisere, kar bi si mislil.«

»Kajpada — seveda jih nosim. Kaj pa ta Wong? Gotovo ga poznate?«

»Res. Videl sem ga predvčerajšnjim zjutraj na kolodvoru. Med domačimi vestmi boste jutri lahko brali v ‚Eldorado Times' razburljivo novico: Naš spoštovani someščan, gospod Louie Wong je preteklo sredo odpotoval po opravkih v San Francisko.«

»V sredo? Kakšen mož pa je to?«

»No — Kitajec, ki že dolgo živi tukaj, zadnjih pet let je upravitelj Maddenove farme. Dosti več pa o njem ne vem. Imajo ga za redkobesedneža, redkokdaj govori s kom, — razen s papigo.«

»S kakšno papigo?«

»S svojim edinim tovarišem na farmi, majhnim, sivim, avstralskim ptičem, ki ga je pred leti neki ladijski kapitan podaril borzijanskemu magnatu. Madden je zabavno živalco, Tony ji pravijo, prinesel semkaj za druščino svojemu staremu oskrbniku. Velik gobezdač je ta Tony! Dolgo se je vozaril z Avstralcem, in njegov jezik je vse kaj drugega kakor salonski. Toda kako so te živalce pametne! V občevanju s Kitajcem se je naučil govoriti kitajski.«

»Čudovito!«

»Ni ravno tako čudovito, kakor se sliši. Tak ptič zblebeče vse, kar sliši. In Tony blebeče v dveh jezikih. Farmarji v okolici ga nazivajo: Kitajčeva papiga.«

Približala sta se skupini bombaževcev in poprovcev, ki so obdajali lično hišo na prijetni zeleni trati sredi gole ravni. »Na Maddenovi ranchi sva. Ali imate s seboj samokres?«

»Ne,« je klavrno priznal Bob. »Sem mislil, da Charlie...«

»Kdo?...«

»Ah, to ni važno! Toda jaz sem brez orožja.«

»Jaz, žal, tudi. Bodiva tedaj previdna! Sicer pa, bi mi mogli, prosim, odpreti vrata?«

Bob je ubogal, kakor mu je velel. In ko je avto obstal na dvorišču, je zaprl vrata.

Rancha je bila enonadstropno poslopje, na prvi pogled starošpanske oblike; na prednji strani je nizka veranda visela nad štirimi okni, iz katerih je sijala topa luč v mrzlo noč. Holley in njegov spremljevalec sta prekoračila škrlje v predvežju in se ustavila pred močnimi, trdnimi vrati, ki so bila, kakor bi človeka odganjala izpred sebe.

Bob je krepko potrkal. Čez dolgo časa se je odprla ozka špranja, iz katere je pokukal bled moški obraz. »Kaj je? Kaj želite?« je zasikal osoren glas. Odznotraj je bilo slišati veselo poskočnico foxtrotta.

»Rad bi govoril z gospodom Maddenom,« je rekel Bob. »Z gospodom P. J. Maddenom«.

»Kdo ste?«

»To vas nič ne briga! Izkazal se bom gospodu Maddenu. Ali je doma?«

Špranja v vratih se je zožila. »Je tukaj. Toda ne sprejme nikogar!«

»Mene bo sprejel, Thorn!« ga je ostro nahrulil Eden. »Mislim vsaj, da ste vi njegov tajnik Thorn. Prosim, povejte svojemu gospodu, da čaka tukaj sel s Poštne ceste v Frisku.«

Takoj so se odprla vrata nastežaj in Thorn je od veselja tako zažarel, kolikor je njegovo suho obličje le moglo. »O, oprostite! Prosim, vstopite! Pričakovali smo vas. Prosim, stopita bliže, gospoda... — Samo za trenutek me oprostita!«

Tajnik je izginil skozi vrata v ozadju ter ju sama pustil v sobi, v katero sta bila stopila. Priti iz puščave v tako sobo, je bilo razodetje. Stene so bile obložene s hrastovimi ploščicami, dragocenimi bakrorezi,

---

[1] San Francisko je od treh strani obdan z morjem. Na zahodni strani Tihi ocean, na vzhodni veliki zaliv San Francisko, od vseh strani lepo zavarovan, da ladjam nudi varno zavetje. Spaja pa oba na severni strani ozek (poldrugi kilometer širok) preliv, nazvan Zlata vrata — Golden Gate.

P∞I∞S∞A∞N∞O B∞R∞A∞N∞J∞E

SPREHOD PO ŠKOTSKI

Prebivalstvo Škotske, ki je večja kot pol Anglije z njenimi 37 milijoni, ne dosega niti pet milijonov. Če pa zberemo vse ljudi s škotskim družinskim imenom po širnem svetu, dobimo 20 milijonov Škotov, ki so pomagali naseliti Severno Ameriko, Avstralijo in Južno Afriko.

V glavnem ločijo Škote na »Highlanderje« (izg. hailender), prebivalce visoke planote in gorskih področij, in »Lowlanderje« (izg. lavlender), dolinske Škote. Hribovski Škotje so še danes izraziti Kelti z romantično konservativnimi potezami, bistroumni in čustveni, ljubijo godbo in barve. Možje imajo značilne ostre nosove, žene in otroci navihan pogled. Veselemu gorjanu stoji nasproti puritanski dolinski Škot trdega skandinavsko-normanskega kova. Stoletni boji za meje, fanatična borba za demokratično obliko reformirane vere in jeklena kopel industrijske revolucije so ob fjordih Clydu (izg. Klajd) in Forthu ustvarile tisto žilavo, trdovratno in včasih prenapeto raso, ki je dosegla velike gospodarske in politične uspehe 19. stoletja.

Ko so se pojavile železne ladje in železnice, je nastal ob zalivu Clyde, ki se zajeda od Irskega morja do Glasgowa in ki ga obdajajo bogata rudna in premogovna ležišča, center težke industrije, ki je pol sveta zalagala s svojimi parniki in lokomotivami, a tudi velike množice kmetijskega prebivalstva spremenila v tovarniški proletariat.

Po prvi svetovni vojni je prišlo do depresije. Posledice so bile brezposelnost ter poslabšanje stanovanjskih in zdravstvenih razmer. V drugi svetovni vojni je postal Clyde spet velika britanska kovačnica ladij in od takrat do danes v Glasgowu ni manjkalo dela.

Naj nihče, ki obišče Glasgow, ne opusti vožnje po Clydu navzdol. Vesel parnik z muzikanti na krovu in zadovoljnimi dopustniki napravi to pot vsak dan. Kmalu za predmestjem se začnejo vrstiti ladjedelnice druga za drugo, obdane od mehke, svetlozelene pokrajine. Poševno nad vodo ležeči, počasi rastoči ladijski trupi morajo biti podobni tistim, ki so jih gradili že v stari Kartagini. John Brown in druga mnoga slavna clydska podjetja so trenutno dobro založena z naročili. Gradijo velike potniške in tovorne parnike kot tudi petrolejske ladje, medtem ko za graditelje manjših obalnih ladij ni naročil. Skeptiki opozarjajo, da traja gradnja ladje v Clydu še enkrat toliko časa kot v nemških ali japonskih ladjedelnicah, ker zastarela sindikalna miselnost preprečuje racionalno modernizacijo proizvodnje. Sicer pa nastajajo danes na področju Clyda številne druge panoge industrije. Tam izdelujejo ure, pisalne in pisarniške stroje, elektronsko opremo, rudarske stroje itd.

Kdor pa opazuje Clyde s kopnega, morda okoli Greenocka, pozabi na narodnogospodarsko ozadje in se le čudi sveže pleskanim oceanskim velikanom na ozkem, modrem vodnem rokavu sredi idilične celinske pokrajine, porasle z rododendronom in cvetočim bezgom.

Od Glasgowa do Fort Williama pelje stara železniška proga. Počasi in puhajoč se vzpenja stranski vlak z dvema ali tremi vagoni proti škotski planoti, skozi bujne gozdove hrastov, borovcev, macesnov, jelk, šipka in poldrug meter visokega rdečega peteroprstnika. Globoko pod radovednim potnikovim pogledom ležijo v morskem rokavu srebrnosive vojne ladje.

Sedlo, na katerega je privozil vlak, pokrivajo cvetoče planine z ovcami, pretkane s preprogami praproti. Kasneje se začenja skrivnostno, pusto, visoko močvirje, na katerem bo jeseni zažarelo škrlatno rdeče resje. Gore kažejo svoje gole grebene. Samo na 1343 metrov visokem Ben Nevisu, najvišji gori Škotske, leži še nekaj snega. Tu in tam vozi vlak mimo novih zajez, ob katerih gradijo nove elektrarne. Hidroelektrična energija mora pomagati naglo naraščajoči potrebi po pogonski sili, kajti premog in petrolej ne zadoščata več.

Žal ni časa, da bi obiskali okoli Hebridskega morja raztresene otoke, med katerimi je baje zlasti ossianski Skye posebno lep in mikaven. Na te otoke se odpira z visoke planote lep pogled. Na tej planoti gojijo posebno dolgodlako pasmo govedi.

Predvsem znana je pa škotska o v c a, volneni izdelki so tudi najvažnejše izvozno blago dežele. Škotski »tweed« je svetovnoznan in v resnici odlične kakovosti. Živinoreja in tekstilna industrija nudita mnogim hribovskim kmetom in farmarjem nižje ležečih posestev kar lep dohodek. Kljub temu je pa tujina, v prvi vrsti Kanada, še leta 1958 izvabila okoli 80.000 Škotov, da so zapustili domovino.

Posebno znamenito škotsko mesto je Inverness! Leži z gradom in mostom ob tiho mrmrajoči reki, za katero zahaja sonce poleti šele ob desetih, a na vodi se zrcali mračna svetloba tja do polnoči. Kjer je pred stoletji pridigal Columban, Macbeth koval svoje stihe, Cromwell imel svojo posadko in Marija Stuart dala obesiti guvernerja, cvete zdaj najlepše grmičevje in cvetje.

Visoko planoto, ki se spušča od Invernessa dol v rodovitno pokrajino Pertha ob Tayu, prečka dolga dolina reke Spey. Vanjo se izlivajo mnogi potoki, ob katerih se kadijo žganjarne whiskyja. Škotski **whisky** prinaša Angliji največ tujih deviz, saj ga izvozijo na leto za več kot 45 milijonov funtov šterlingov ali okoli 5 milijard šilingov. Predaleč nas bi zaneslo, če bi hoteli podrobneje govoriti o pripravljanju te sloveče pijače. Naj zadošča, da povemo le to, da je za pristen škotski whisky treba zmešati okoli 40 raznih vrst sladnega in koruznega whiskyja, ki mora nato zoreti v hrastovih sodih najmanj deset let.

Potovanje po Škotski je treba začeti ali končati v Edinburghu, najvidnejšem simbolu Škotske. Ob vznožju sredi mesta dvigajoče se skalnate čeri stoji Holyrood House, škotska rezidenca britanske kraljice. Na vrhu skale je grad, v katerem so častne plošče, ki nas spominjajo, kako so škotski bojevniki, potem ko so se stoletja borili proti Angliji, sedaj že skoraj 300 let krvaveli za Anglijo. Visoke, kljubovalne hiše na Canongatu in High Streetu so podobne srednjeveškim celinskim mestom. Kamniti stolpni okras katedrale sv. Gilesa spominja na strastne verske boje.

*

Škotska je danes politično mirna dežela. Ima veliko samoupravo, zlasti svoje lastno sodstvo, svoje šole in svojo Cerkev. V škotskem sodstvu veje latinski duh, medtem ko se angleška sodišča naslanjajo na precedenčne primere. Vzgoja je bolj demokratična kot na jugu v Angliji, štiri stare ugledne univerze jamčijo za visoko raven izobrazbe, zlasti velik sloves uživa medicinska fakulteta v Edinburghu, kjer še danes na nekem mestnem pokopališču kažejo znamenit stolp. V tem stolpu je namreč svojčas sedel stražnik, ki je preprečeval študentom anatomije krajo trupel.

Škotske prezbiterijanske Cerkve ne vodi škofovska hierarhija, ampak izvoljeni voditelji. Vsakoletni splošni zbor Škotske cerkve izvoli »moderatorja«, ki zastopa Cerkev na zunaj in je »primus inter pares« (prvi med enakimi).

Škotskega nacionalizma v političnem smislu danes ni. Škotski gardist, ki ga vidite na straži pred Buckinghamsko palačo v Londonu ali ga srečate v značilnem kiltu po edinburških ulicah, je pa vseeno pristen. »Ladies from Hell« (peklenske dame) so v prvi svetovni vojni imenovali škotske vojake sovražniki Velike Britanije. In ko so Montgomeryjeve kolone v drugi svetovni vojni prešle v napad, so pred njimi piskali škotski dudaši.

Ob koncu pa ne smemo pozabiti omeniti še ene škotske posebnosti, ki jo pozna tudi ves svet: njihove varčnosti, ki prehaja večkrat že v skopost in ki je tako prislovično znana, kot pri nas neumnost in neokretnost Butalcev in njihovega župana.

F. O.

Cvetko Golár:

Kmetova molitev

Bog, porôsi s hladnim dežjem
mi zeleno polje,
da po njivah mlado žito
bo rodilo bolje.

Bog, zalij ga, padi rosa
nanj iz zarje zlate —
pojde rž, pšenica v klasje
kot nevesta v svate.

Z majskim dežjem blagoslôvi,
Bog, mi sivo glavo;
zlati voz se bo v jeseni
bliskal v tvojo slavo.

Ana:

Menda je bila sreča . . .

Dve leti mi je bilo. Spala sem v vozičku. Visok in pleten je bil.

Tedaj se je zgodilo, da se je za nekaj hipov pretrgala tema in skozi špranjico je posijal prvi žarek zavesti. Natančno se spominjam maminega obraza, ki se je smehljal nekje visoko. Gledala sem na ustnice, ki so se na obrazu zabavno premikale. Slišala sem pesem, a razumela je nisem. Le v ušesih mi je ostala beseda, kot bi jo slišala danes: »grlica«.

Ta beseda me je naenkrat napolnila z brezmejnim ugodjem: kakor da so se spustila nebesa k meni. Pogled mi je plezal po pletenih kitah vozičkove strehe in zdelo se mi je, da pove vsaka bekova šibica v kiti: grlica, grlica, grlica!

Nepopisno sladko mi je bilo. Menda je bila to sreča. Nikoli več ni kasneje povasovala pri meni. Bog ve, če ima vsaka materina uspavanka kako tako besedo, kot je bila meni »grlica«. Rečem, zavoljo ene same take besede je vredno živeti!

Domislice

Laže je verjeti lažem, ki smo jih slišali že tisočkrat, kot pa dejstvu, ki je popolnoma novo.

*

Čemu neki učinkuje žena brez moža v javnosti zapuščena, mož brez žene pa romantično?

---

svetilke ob mizah, na katerih so ležali najnovejši časopisi in listi, okusno zasenčene. V ogromnem kaminu na koncu sobe je plapolal ogenj; na drugem koncu sobe je iz zvočnika vrela vesela plesna godba.

»To je pač toplo domače ognjišče, o kakršnem pišejo pisatelji!« je menil Bob. »In radi orožja . . .« Z glavo je pokazal na steno nasproti kaminu.

»Maddenova zbirka orožja. Wong mi jo je nekoč razkazal. Te stvarce so menda vse nabite.« Holley se je neodločno oziral okrog sebe. »Slinavec ni rekel, da pokliče Maddena.«

Bob je zamišljen motril izbo. Mučilo ga je resno vprašanje, kje neki tiči Chan?

Velika stenska ura je počasi udarila devetkrat. Ogenj je prasketal. Jazz-godba je škripala svoj kovinski hrušč. Hipoma so se za njima odprla vrata, skozi katera je smuknil Thorn, in na pragu se je dvigal kakor granitni stolp — v priljubljeni sivi obleki — mož, katerega je videl Bob zadnjikrat na stopnicah pred pisarno svojega očeta. Madden, pravi, pravcati veliki P. J.

Najprvo je občutil Bob neizmerno olajšanje, kakor da bi mu kdo odvzel težko breme. Toda takoj nato se ga je polastilo grenko razočaranje. Bil je mlad, ves prešinjen od hrepenenja po senzacijah. In tukaj, v tem trenutku, se mu je razblinila pošastna puščavska tajnost! Madden je bil živ in zdrav in propadli so vsi strahovi ter vse fantastične domneve. Treba je le še izročiti bisere, ko pride Charlie, potem pa se bo moral lepo ubogljivo vrniti v vsakdanje dolgočasje.

»Dober večer, gospoda!« je zatrobental Maddenov jekleni glas. »Veseli me, da vaju vidim! Thorn, ustavite tisto preklicano reč! Zabavna godba, gospoda, s plesišča v Denverju . . . Kdo more trditi, da čudežev ni več?«

Tajnik je zaprl jazzov ropot, ki je utihnil v grgranju protesta. »In sedaj bi vprašal,« je nadaljeval finančni mogočnež, »kdo od vaju prihaja s Poštne ulice?«

Mladi mož je stopil predenj. »Moje ime je Eden, gospod Madden. Robert Eden. Draguljar Aleksander Eden je moj oče. Ta tu je moj prijatelj in vaš sosed, gospod Will Holley iz uredništva ‚Eldorado Times'. Bil je tako ljubezniv, da me je spremil.«

»A tako?« Ljubeznivo jima je stisnil roki. »Sedita, prosim, ob kamin! — Thorn — cigare!« Sam jima je primaknil stola.

»Posedel bom le hipec,« je dejal Holley, »ker vaju nočem zadrževati. Vem, da ima gospod Eden z vami kupčijski posel, zato nočem motiti. Toda preden pojdem, gospod Madden . . .«

»No?« je strogo vprašal orjak ter cigari odgriznil konico.

»Menim . . . mislim, da se me ne spominjate več?«

Velikanska Maddenova šapa je držala prižgano vžigalico. »Nikdar ne pozabim nobenega obraza. Gotovo sem vas že nekje videl. Morda v Eldoradu?«

»Ne! Ravno dvanajst let je od tedaj — na Štiriindvajseti cesti v New Yorku je bilo. V . . .« — Madden je napeto strmel vanj — »igralci, zimskega večera . . .«

»Stojte — stojte! Ljudje me sicer zbadajo, češ, da se staram, toda poslušajte. Predstavili ste se mi za poročevalca ter prosili za razgovor. In sem zarenčal, naj vas vzame vrag.«

»Izvrstno!« se je smejal urednik.

»Da, preluknjani spomin še ni tako slab, kajne? Dobro se še spominjam. Kaj noči sem prečul tam in se zraven praskal za ušesi, dokler nisem spoznal, da nepošteno igrajo. Marsikak prihranek je šel tedaj rakom žvižgat in žabam gost. Zakaj me niste svarili pred druščino, ki je lovila kaline?«

»Vaše vedenje me pač ni moglo opogumiti, da bi vas bil zaupno obvestil. Toda, kaj sem že hotel praviti, gospod Madden, — še vedno sem pri časopisju in intervju . . .«

»Intervjuvati se ne dam nikdar!«

»Zelo obžalujem. Moj stari prijatelj ima v New Yorku dopisni urad, pa bi bil zame pravi triumf, ko bi mu mogel o vas kaj brzojaviti, kako kažejo finance, na primer. Prvi P. J. Maddenov intervju.«

»Nemogoče!«

»Obžalujem vašo trdovratno antipatijo,« se je vmešal Bob. »Gospod Holley se je tako ljubeznivo zavzel zame in sem iz vsega srca upal, da boste tokrat napravili izjemo.«

Madden je puhnil ogromen oblak dima proti stropu, obloženem z deščicami. »Hm,« je rohnel z blaženim glasom. »Eno skrb ste mi vzeli, gospod Eden. Zato bi vam bil rad hvaležen. No dobro, pripravljen sem, v kratkih besedah označiti, kako kaže letos trgovina.«

»Res ste zelo dobri, gospod Madden!«

»Ni vredno besedi. Tukaj zunaj na časopisje nisem tako hud kakor doma. Thornu bom narekoval poročilo. Morda se vrnete jutri proti poldnevu?«

»Rad!« Časnikar je vstal in stisnil roko najprej milijonarju, potem Bobu Edenu. Njegove oči so govorile: »Saj je vse v redu, hvala Bogu!« Thorn ga je spremil ven.

Komaj so se zaprla vrata, že se je Madden vneto sklonil k Bobu. Kakor bi ga bil zadel električni sunek, tako je začutil mladi mož silo tega neprekosljivega človeka. »No, gospod Eden,« je pričel brez ovinkov. »Bisere ste tedaj prinesli?«

Bob se je sam sebi zdel butast. Vsaka sumnja se mu je zazdela nespametna v tem prostoru. »No, kajpada . . .« je jecljal.

Skozi steklena vrata v ozadju je nekdo tiho vstopil ter prišel bliže, da ga je obseval ognjeni sij iz kamina. Eden je zagledal zavaljenega kitajskega strežaja v ponošenih hlačah, žametastih copatah in ohlapni halji iz kanton-kreppa. Prinesel je naročaj drv.

(Dalje prihodnjič)

ZIDAJTE ZDRAVO — ZIDAJTE Z žgano OPEKO!

gradnja stanovanj le z opeko!

Pred novimi zapletljaji v Južnem Vietnamu

Predsednik južnovietnamske vlade Ky je izjavil, da vojaška vlada ne bo odstopila, ko bo jeseni izvoljen parlament, in je še dodal, da bo njegova vlada ostala na oblasti še eno leto. General Ky je že za časa hudih budističnih demonstracij proti njegovi vladi pred enim mesecem obljubil, da bodo sredi septembra svobodne volitve.

Najvplivnejši budistični voditelj Tih Tien Minh je na izjavo predsednika Kyja napovedal močne proteste (ugovore) budistične svetovne organizacije, če ne bo južnovietnamska vlada držala obljub, ki jih je dala.

»Ky je vojaški tiran (nasilnež) in ga ameriška vlada še podpira,« je kritiziral senator Morse minuli teden vietnamsko politiko Amerike. Očitno pod vtisom predstoječih delnih volitev v kongres je zunanja politika Johnsona tačas v središču ostrih napadov po ameriških senatorjih. Demokratični senator Gruening je izjavil: »Napadalec v Vietnamu so Združene države Amerike. Mi smo vsiljivci!« Te dni je bila v New Yorku demonstracija žena proti vietnamski vojni.

Po poročilih ameriškega letalstva je glavno mesto Severnega Vietnama Hanoi popolnoma odrezano od zaledja. Tako so pretrgane vse glavne prometne poti, ceste in železniške proge, ki vodijo v Hanoi.

Vladne čete zasedle Da Nang

V Da Nangu je prišlo v nedeljo do prvega merjenja sil med vladnimi vojaškimi silami Južnega Vietnama in bojnimi silami upornih budistov. Elitne vladne enote, predvsem 2500 padalcev so v zgodnjih jutrajnih urah prevzele kontrolo nad mestom, ki je bilo v zadnjih dveh mesecih najmočnejše oporišče budističnih upornikov. V prvih bojih je bilo izgubilo življenje 12 vojakov vladnih čet.

Po uradnih poročilih je prispel v nedeljo v Da Nang vladni voditelj Kao Ky in osebno prevzel poveljstvo nad vladnimi enotami. Okoli 30.000 ameriških vojakov, ki so nastanjeni v mestu, je dobilo povelje, da ne smejo zapustiti svojega zavetja. Uporniške sile so po najnovejših poročilih odkorakale na letališče Hue, kjer naj bi bile preprečile pristanek novih vladnih čet.

Poseg vladnih čet v Da Nangu je sicer presenetil, vendar je bilo že nekaj dni znano, da se je pojačila napetost v mestu in okoli njega. Novi nemiri so nastali zategadelj, ker je ministrski predsednik Kao Ky ponovno preložil parlamentarne volitve, ki bi se morale vršiti septembra letos.

V Saigonu pa je zahtevalo 5000 katoličanov v protibudističnem protestnem maršu odpoklic ameriškega veleposlanika Cabota Lodga, češ da preveč protežira (podpira) budiste.

POHIŠTVO
za dom in za goste
PODJUNSKA TRGOVSKA DRUŽBA
BRATJE RUTAR & Co.
DOBRLA VES — EBERNDORF
A 9141 Tel 04236-281
Oglejte si našo razstavo tudi v prostorih hotela Rutar v Dobrli vesi.

Real Madrid šestič evropski prvak

Partizan, prvi v vodstvu, poražen z 2 : 1 (0 : 0)

Beograjski Partizan si je v finalni tekmi za pokal evropskih nogometnih šampionov dobesedno zapravil edinstveno priložnost, da si osvoji dragoceni evrop. pokal in častni naslov prvaka. Posebno v uvodnih potezah prvega polčasa finalne tekme z Real Madridom v Bruslju so imeli Beograjčani večkrat dobesedno na stežaj odprta vrata, a v odločilnem trenutku so dragocene žoge pošiljali mimo že premaganega Araquistaina. Kasneje, ko so se Madridčani zbrali, takih (vsaj tako ugodnih ne) priložnosti ni bilo več. Partizan je v prvem polčasu prevladoval, vendar so bile vse akcije prodorne in učinkovite. S strani belih Špancev pa je bilo le malo poskusov, da bi se nevarno približali Šoškićevemu svetišču. Zaradi tega je neodločen izid prvega dela tekme bolj nagradil Madridčane kot pa Beograjčane, ki bi, in to brez pretiravanja, imeli zmago že v žepu.

V nadaljevanju so se Madridčani bolj razživeli, so utrdili središče igrišča in postajali iz minute do minute vedno bolj predrzni in nevarni. Kljub temu so Beograjčani večkrat poskusili s prodori in eden teh jim je prinesel vodstvo. Po Pirmajerjevem kotu je žoga prišla do Hasanagiča, ki jo je visoko predložil pred vrata Špancev. Vratar je ni dosegel, dosegel pa jo je Vasovič, ki jo je z glavo neubranljivo usmeril v mrežo.

Odgovor Špancev je bil bliskovit. Beli so stisnili morda že zadovoljne Beograjčane na njihovo polovico igrišča in jim niso dovolili, da bi se niti za trenutek oddahnili. Nevarni napadi so si sledili drug za drugim, a netočni napadalci, ki so živeli predvsem na račun dobrega dne Genta in Amancia, niso mogli nikoli prisiliti Šoškića na kolena. Prisilil pa ga je Amancio v 27 minuti, ko je izrabil nepazljivost obrambe, da se je z osebnim prodorom sam predstavil v kazenskem prostoru. Tu je preigral še zadnjo oviro in ukanil tudi Šoškića, ki mu je prišel nasproti.

Šele po izenačenju je igra, ki je bila večkrat precej dolgočasna, postala bolj zanimiva. Partizan je ostreje pritisnil, a tudi tokrat si je zapravil nekaj res odličnih priložnosti. Te pa niso zamudili Španci, ki so med protinapadom predložili Sereni žogo, ki jo je krilo poslal s pravcato bombo v mrežo Šoškića, ki se je zaman pognal za njo. Še nekaj brezuspešnih napadov Partizana in konec tekme ter upov, da bi evropski pokal letos romal v Jugoslavijo.

Avstrijski prvenstveni tekmi

Avstrija Celovec — Avstrija Salzburg 4 : 1

Pričakovani uspeh je dosegla v nedeljo celovška Avstrija proti svojemu soimenjaku iz Salzburga. Visoki rezultat pa ne ustreza poteku igre. Sicer so imeli Celovčani v svojih vrstah pač najbolj nevarnega strelca Rudića, vendar so imeli Salzburžani več od igre, saj so večji del lete bolje kombinirali, niso se pa mogli pred nasprotnikovim golom uveljaviti, zaradi trde in ostre obrambe. Razen tega je imelo levo krilo, Maček (Avstrija Salzburg) smolo, da je dvakrat zadel vratnico.

Tudi salzburški golman Gartner bi lahko ubranil prav dva gola. Prvi gol je zabil Schaufler (Avstrija Celovec). S približno 25 metrov razdalje je streljal z boka; žoga je šla preko osuplega golmana Gartnerja (Avstrija Salzburg) v mrežo. Tudi drugi gol, ki ga je dal Rodič je bil ubranljiv (šibek strel 20 metrov pred golom).

Razburljivo je bilo v zadnjih 15 minutah. Najprej je uspelo salzburškim nogometašem zmanjšati rezultat na 2 : 1, toda že minuto potem je Veselinović z močnim strelom povišal na 3 : 1, kmalu zatem pa je bil zopet Rudić, ki je blizu gola s topovskim zadetkom postavil končni rezultat 4 : 1.

Rapid — Austria Dunaj 3 : 2

Dunajska Avstrija je postala za nogometne izvedence prava uganka. V štirih zadnjih tekmah so vijoličasti izgubili kar vse. Avstrija se oklepa zadnje čase preveč obrambnega sistema, ki pa igralcem ne leži, in ga tudi ne obvladajo.

Sprva je izgledalo, da bo Avstrija doživela visok poraz, Rapid je vodil že 3 : 0. Toda v zadnjih 20 minutah so se Avstrijanci zbudili in priredili Rapidu tesne trenutke, ter jim dali celo dva gola.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 22. 5.: 07.00—08.00 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 23. 5.: 14.15—14.55 Poročila, vreme, objave. — S knjižne police. — Mi ptič'ca zapoje... (Slov. narodne). — 18.00—18.15 Za naše male poslušalce! — TOREK, 24. 5.: 14.15—14.55 Poročila, vreme, objave. — Športni mozaik. — Beremo za vas (M. Turnšek: 41. — Stoji na rebri grad). — SREDA. 25. 5.: 14.15—14.55 Poročila, vreme, objave. — Kar želite zaigramo. — ČETRTEK, 26. 5.: 14.15—14.55 Poročilo, vreme, objave. — Žena in dom.—Slovenske narodne. — PETEK, 27. 5.: 14.15—14.55 Poročila, vreme, objave. — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. — (Domače novice). — Nekaj popevk. — Beremo za vas (M. Turnšek: 42. — Stoji na rebri grad). — SOBOTA, 28. 5.: 09.00—10.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.25—18.45 Vokalni koncert (Poje „J. Gallus Petelin").

Avstrijska televizija

NEDELJA, 22. maja: 14.40 Kratka poročila — 14.45—15.30 Evrovizija iz Monaka: Avtomobilske dirke; glavna nagrada Monaka — 16.15—16.45 Evrovizija iz Monaka; glavna nagrada Monaka — 17.00 Kratka poročila — 17.03 Za mladino od 14. leta dalje: Vabimo na ples — 18.15 Mladinski svet. Naš mednarodni film magacin — 18.45 Naša lahko noč oddaja za otroke — 18.50 Kratka poročila — 19.00 „Kovač svoje sreče"; televizijska igra — 20.10 1. večerna poročila — 20.20 Mednarodna nogometna tekma Avstrija : Irska — 21.25 Še pomnite? — 22.45 Beseda v nedeljo zvečer — 22.55 2. večerna poročila, nato evrovizija iz Monaka: avtomobilske dirke; glavna nagrada Monaka.

PONEDELJEK, 23. maja: 18.30 Kratka poročila — 18.35 Francoščina pri vas doma: tečaj francoskega jezika. — 18.55 Tip revija. — 19.00 Pustolovščine pod vodo: Prvovrstna plesalka. — 19.23 Zabeleženo za vas. — 19.30 Čas v sliki s športom. — 19.55 Izložba in kratki film-mozaik. — 20.15 Maigret izgubi častilko. — 21.05 Športno omizje. — 22.15 Čas v sliki, nato „Janine Aime"; zgodba francoske mladenke.

TOREK, 24. maja: 18.30 Kratka poročila. — 18.35 Tečaj angleškega jezika. — 18.55 Tip revija. — 19.00 Živa voda. Skrb našega časa. — 19.13 Stric Guido. Sekira v hiši. — 19.23 Zabeleženo za vas. — 19.30 Čas v sliki. — 19.55 Izložba in kratki film-mozaik. — 20.15 Ljubezenska zgodba iz prve svetovne vojne. — 21.50 2. večerna poročila. — 22.00—23.30 Evrovizija z Dunaja. Mednarodno tekmovanje jazza.

SREDA, 25. maja: 10.00 Šolska televizija. Potovanje v zgodnji krščanski svet. — 11.00 Kratka poročila. — 11.03 Maigret izgubi častilko. — 11.55 Športno omizje. — Kratka poročila. — 17.00 Kratka poročila. — 17.03 Za otroke od 5. leta dalje: Listamo po slikanici. — 17.25 Za otroke od 11. leta dalje: Vožnja k Rdečemu morju. — 17.45 Poly. Napeta otroška zgodba. — 18.15 Naša lahko noč oddaja za otroke. — 18.30 Kratka poročila. — 18.35 Francoščina pri vas doma: tečaj francoskega jezika. — 18.55 Tip revija. — 19.00 Prizori iz Avstrije. — 19.23 Zabeleženo za vas. — 19.30 Čas v sliki. — 19.55 Izložba in kratki film-mozaik. — 20.15 Prenos bavarskega radia: „Kaj sem? — 21.00 Musica academica. 600 let glasbene vzgoje na Dunajski univerzi. — 21.30 Čas v sliki. — 21.50 Največje boksarske tekme stoletja.

ČETRTEK, 26. maja: šolska televizija: 11. Kratka poročila. — 11.03 Za kulisami schönbrunnskega živalskega vrta. — 12.00 Gore naše domovine, nato kratka poročila. — 18.30 Kratka poročila. — 18.35 Tečaj angleškega jezika. — 18.55 Tip revija. — 19.00 Vsakovrstni šport. — 19.23 Zabeleženo za vas. — 19.30 Čas v sliki. — 19.55 Izložba in kratki film-mozaik. — 20.15 Prenos zahodnonemškega radia: „Mož s punčko"; televizijska igra. — 12.30 Vaš nastop, prosim. — 22.15 Čas v sliki in konec oddaje.

PETEK, 27. maja: šolska televizija: 10.00 Ferdinand Hodler. — Program za delavce: 11.00 Kratka poročila. — 11.03 Vaš nastop, prosim. — 11.50 Pomnite še? — 13.10 Kratka poročila. — 18.30 Kratka poročila. — 18.35 Naica. Otrok in ribica. — 18.55 Tip revija. — 19.00 Trg ob koncu tedna. — 19.23 Zabeleženo za vas. — 19.30 Čas v sliki. — 19.55 Izložba in kratki film-mozaik. — 20.15 Prenos iz Löwingerbühne: „Zakon po ovinkih". Veseloigra Hansa Gustla Kermayerja. — 21.45 Z našimi najboljšimi priporočili. — 22.30 Čas v sliki in konec oddaje.

Velika izbira
perila in blaga pri
L. Maučec
Klagenfurt, Alter Platz 35

Naš tednik-Kronika

Izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik", Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uprave in oglasnega oddelka 26-69. — Telefon uredništva: 43-58. Naročnina znaša mesečno 7.— šil., letno 80.— šil. Za Italijo 2800.— lir, za Nemčijo 20.— DM, za Francijo 22.— ffr., za Belgijo 250.— bfr., za Švico 20.— šfr., za Anglijo 2.— f. sterl., za U. S. A. in ostale države 6.— dolarjev na leto. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Žrelec. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.